

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Sara Melvinger

Tonårsutvisningar

När rätten till uppehållstillstånd som barn upphör

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Markus Gunneflo

Termin: VT26

Innehåll

Summary	5
Sammanfattning	6
Förord.....	7
Förkortningslista	8
1 Några inledande reflektioner	9
2 Inledning	10
2.1 Tonårsutvisningar i rättslig kontext.....	10
2.2 Syfte och frågeställningar.....	11
2.3 Avgränsningar	11
2.4 Metod och material.....	12
2.4.1 Val av metod	12
2.4.2 Rättsdogmatisk metod.....	13
2.4.3 Metodens normativa dimension	13
2.4.4 Material	14
2.5 Disposition.....	14
3 MIG 2026:2	16
3.1 Bakgrund	16
3.2 Migrationsdomstolens bedömning	17
3.3 Migrationsöverdomstolens bedömning	17
3.3.1 Kravet på särskilt beroendeförhållande.....	18
3.3.2 Synnerliga skäl på grund av särskild anknytning till Sverige 18	
3.3.3 Synnerligen ömmande omständigheter.....	19
3.3.4 Artikel 8 i EKMR och proportionalitetsbedömningen....	19
3.4 Kommentarer	20
4 Familjelivets skydd och statens intresse av reglerad invandring.....	22
4.1 Familjelivets skydd.....	22
4.1.1 Barnets bästa	23
4.1.2 Familjeåterförening och familjesammanhållning	24
4.2 Artikel 8 EKMR	25
4.3 Statens intresse av reglerad invandring	26
4.3.1 Avvägningen enligt artikel 8 EKMR	27
4.4 Kommentarer	28
5 Förändringar på migrationsområdet sedan 2016	30
5.1 Den tillfälliga lagen och övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd	31

5.2	Permanent förändringar av utlänningslagen	31
5.3	Uppehållstillstånd på grund av särskilt och synnerligen ömmande omständigheter	32
5.4	Kommentar	34
6	Uppehållstillstånd för barn på grund av anknytning till en förälder i Sverige.....	36
6.1	Anknytningsregleringen för barn	36
6.2	Barnbegreppet och tidpunkten för åldersbedömningen.....	36
6.3	Giltighetstid och förlängning och permanent uppehållstillstånd	38
6.4	Kommentar:	39
7	Uppehållstillstånd efter 18 års dagen.....	40
7.1	Uppehållstillstånd för andra nära anhöriga än kärnfamiljen	40
7.2	Särskilt beroendeförhållande och hushållsgemenskap	41
7.3	Synnerliga skäl på grund av särskild anknytning	42
7.4	Synnerligen ömmande omständigheter	43
7.5	Kommentar	44
8	Tillämpningen av artikel 8 EKMR i Europadomstolens praxis.....	46
8.1	Krav på ytterligare beroendefaktorer.....	46
8.2	Praxislinje utan krav på ytterligare beroendefaktorer för unga vuxna vid hushållsgemenskap med sina föräldrar	48
8.3	Kommentar	51
8.3.1	Två parallella praxislinjer vid bedömningen av familjeliv mellan vuxna barn och föräldrar	51
8.3.2	Praxislinjernas olika kontext och betydelse för tonårsutvisningar.....	52
8.3.3	Statens bedömningsutrymme	53
9	Analys och diskussion	55
9.1	MIG 2026:2	55
9.1.1	Valet av praxislinje	55
9.1.2	Kravet på beroende och Europadomstolens praxis om unga vuxnas familjeliv.....	56
9.2	Det rättsliga mellanläget efter 18-årsdagen.....	58
9.3	Förändringar i migrationsrätten och framväxten av tonårsutvisningar.....	58
9.4	Fortsatt uppehållstillstånd efter 18-årsdagen?	59
9.5	Juridik och politik i migrationsrätten	60
9.6	Slutsatser.....	61
10	Det aktuella läget för tonårsutvisningar.....	62
11	Några avslutande reflektioner	63

Källförteckning	64
Offentligt tryck	64
Internationella instrument och EU-rätt	65
Rättsfall.....	66
Litteratur	67
Övrigt material.....	68

Summary

This thesis examines the legal conditions for granting extended residence permits to young adults who were previously granted residence permits as children on the basis of family ties to a parent residing in Sweden. The purpose is to analyse the legal developments that have led to the phenomenon of “teenage deportations” and the outcomes produced by current legal practice. The Migration Court of Appeal’s judgment MIG 2026:2 constitutes an important part of the thesis.

The thesis demonstrates that the legal scope for granting continued residence permits to young adults after the age of 18 is limited. The grounds for residence permits applicable to children cease once the child reaches the age of majority, and the provisions that thereafter become applicable are exceptional in nature and applied restrictively. A long period of lawful residence and actual integration into Swedish society are not, in themselves, sufficient grounds for granting a residence permit.

In MIG 2026:2, the Migration Court of Appeal refers to case law from the European Court of Human Rights concerning family reunification and situations in which family members do not live together in the host state, without further addressing the parallel line of case law concerning young adults who continue to live with their parents and who have not yet formed families of their own. According to this line of case law, the European Court of Human Rights does not require additional elements of dependency in order for family life to exist. The court’s failure to more clearly account for this legal development risks giving lower courts an incomplete understanding of the scope of the Convention’s protection and may result in the application of a higher threshold than is actually required under Article 8 of the European Convention on Human Rights.

The analysis presented in the thesis suggests that the current legal situation is likely the result of deliberate legislative choices rather than an unintended gap in the legal framework. The situation highlights the difficulties that arise when young adults who have spent their formative years in Sweden fall between two regulatory frameworks without their actual integration and family ties being accorded independent significance. The analysis further demonstrates that the current legal framework only partially addresses the challenges identified in the thesis.

Sammanfattning

Uppsatsen undersöker de rättsliga förutsättningarna för förlängt uppehållstillstånd för unga vuxna som tidigare beviljats uppehållstillstånd som barn på grund av anknytning till en förälder som är bosatt i Sverige. Syftet är att analysera den rättsutveckling som lett fram till situationen med tonårsutvisningar och de resultat som rättstillämpningen leder till. Migrationsöverdomstolens avgörande MIG 2026:2 utgör en viktig del av uppsatsen.

Uppsatsen visar att det rättsliga utrymmet för unga vuxna att beviljas fortsatt uppehållstillstånd efter att ha fyllt 18 år är begränsat. Anknytningsgrunden för barn upphör när barnet blir myndigt och de bestämmelser som därefter aktualiseras är av undantagskaraktär och tillämpas restriktivt. Lång vistelse-tid och faktisk etablering i Sverige är i sig inte tillräckligt för att uppehållstillstånd ska beviljas.

I MIG 2026:2 hänvisar Migrationsöverdomstolen till praxis från Europadomstolen som avser familjeåterförening och situationer där familjemedlemmar inte sammanbor i värdlandet, utan att närmare behandla den parallella praxislinje som gäller unga vuxna som lever tillsammans med sina föräldrar och ännu inte bildat egen familj. Enligt denna praxis uppställer inte Europadomstolen krav på ytterligare beroendefaktorer för att familjeliv ska anses föreligga. Att domstolen inte tydligare redogör för denna rättsutveckling riskerar att ge underinstanser en ofullständig bild av vad konventionens skydd innebär och kan leda till att en högre tröskel tillämpas än vad artikel 8 EKMR faktiskt föreskriver.

Uppsatsens analys talar för att det nuvarande rättsläget sannolikt är ett resultat av medvetna lagstiftningsval snarare än en oavsiktlig lucka i regelverket. Situationen synliggör den problematik som uppstår när unga vuxna som tillbringat sin uppväxt i Sverige faller mellan två regleringar utan att deras faktiska etablering och familjeband tillmäts självständig betydelse. Analysen visar att gällande rätt endast delvis hanterar de identifierade utmaningarna.

Förord

Denna masteruppsats utgör avslutningen på min utbildning i juridik vid Lunds universitet. Min förhoppning är att studien kan bidra till en fördjupad förståelse av de rättsliga frågor som tonårsutvisningarna aktualiserar.

Jag vill tacka min handledare Markus för värdefulla synpunkter och inspirerande diskussioner under arbetets gång.

Tack till min chef Klas Olsson på Migrationsverket för att du gjort det möjligt att kombinera arbete och studier, och för din uppmuntran längs vägen. Tack också till mina tidigare kollegor på Justitiedepartementet för en lärorik tid hos er.

Och slutligen, till Gustav och min son Dag. Nu skriver jag de sista orden, stänger ner datorn och går ut i det som är viktigast.

Det är sommaren med er.

Förkortningslista

Barnkonventionen	Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
EKMR	Europeiska konventionen den 4 nov. 1951 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1004:1219)
EU-stadgan	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna
Europadomstolen	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
Familjeåterföreningsdirektivet	Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening
Genèvekonventionen	1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning
ICCPR	Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter
MiÖD	Migrationsöverdomstolen
Skyddsgrundsdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd
UtlL	Utlänningslagen (SFS 2005:716)

1 Några inledande reflektioner

Denna uppsats skrivs i slutet av juristprogrammet. Även om fokus ligger på de så kallade tonårsutvisningarna, finns det skäl att samtidigt reflektera över rätten i ett vidare perspektiv. Vid programmets första föreläsning i Pufendorf ställde föreläsaren Per Nilsén den grundläggande frågan: vad är rätt? Under utbildningens gång har frågan återkommit till mig i olika former och sammanhang, och aldrig riktigt låtit sig besvaras.

Frågan aktualiseras även i denna uppsats. Enligt MiÖD:s avgörande MIG 2026:2 har Migrationsverket agerat i enlighet med gällande rätt när myndigheten fattat beslut om utvisning i fallen med tonårsutvisningar. Samtidigt uppfattas konsekvenserna av många som djupt orättvisa, vilket väcker frågan om vad som är rätt.

Frågan rymmer även en annan spänning inom juridiken, nämligen förhållandet mellan var gränsen går för rätt och politik. Juridiken framställs ofta som neutral och objektiv, men bakom varje beslut om lagstiftning finns politiska värderingar och avvägningar, och varje domstolsavgörande rymmer ett visst tolkningsutrymme. Tonårsutvisningarna illustrerar mötet mellan lagstiftarens politiska val, domstolarnas rättstillämpning och enskilda människors livsöden. Mot denna bakgrund följer frågan från utbildningens första föreläsning med in i denna avslutande uppsats. Vad är egentligen rätt?

2 Inledning

2.1 Tonårsutvisningar i rättslig kontext

Under senare tid har tonårsutvisningarna uppmärksammats i media och gett upphov till en intensiv samhällsdebatt. Begreppet *tonårsutvisning* avser situationer där unga personer som kommit till Sverige som barn och beviljats uppehållstillstånd på anknytning till en förälder¹, får beslut om utvisning i samband med att de fyller 18 år.

När ett barn har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder som är bosatt i Sverige, upphör anknytningsgrunden när barnet fyller 18 år. Den unga vuxna kan därefter inte längre räknas som en del av kärnfamiljen i utlänningslagens mening. Prövas en förlängningsansökan efter att personen fyllt 18 år tillämpas de regler som gäller för vuxna.² De bestämmelser som då aktualiseras är av undantagskaraktär och tillämpas restriktivt.³ Följden kan bli ett beslut om utvisning, trots att personen levt lagligen i Sverige och har sin närmaste familj kvar i landet.

Sedan 2015 har ett flertal lagändringar och åtstramningar genomförts i utlänningslagen med betydelse för denna grupp. Exempelvis har tidsbegränsade uppehållstillstånd blivit huvudregel vid anhöriginvandring, samtidigt som möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter har tagits bort.⁴ Trots att lagstiftaren har uppmärksammat problematiken som uppstår för de unga vuxna som fyller 18 år under pågående tillståndstid, har frågan om förlängt uppehållstillstånd för denna grupp inte reglerats uttryckligen.⁵

Under arbetet med denna uppsats publicerade MiÖD i februari 2026 avgörandet MIG 2026:2, i vilket domstolen ger vägledning om prövningsordningen för de bestämmelser som kan aktualiseras vid tonårsutvisningar och om hur Europadomstolens praxis avseende rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i EKMR ska förstås. Domstolen intog en restriktiv hållning vid tolkningen av rätten till familjeliv vilket även har uppmärksammats av

1 Även om båda föräldrarna bor i Sverige är anknytningen knuten till en specifik anknytningsperson vilket indirekt framgår av konstruktionen i 5 kap. 3 § UtL.

2 Se 5 kap. 3 § första stycket 2 p. e contrario, jämförd med 1 kap. 2 § UtL.

3 Jfr MIG 2026:2; Prop. 2023/24:18 s. 25f.

4 Se 5 kap. 3 g § UtL och prop. 2020/21:191 s.165f; 5 kap. 6 § UtL i dess lydelse före SFS 2023:625 och prop. 2023/24:18 s. 37.

5 Se prop. 2020/21:191 s. 90.

andra jurister.⁶ Migrationsverket har beslutat att tills vidare avvakta med att fatta beslut i vissa förlängningsärenden som gäller unga vuxna i avvaktan på ny lagstiftning. Därtill har ett flertal politiska förslag lagts fram i syfte att lösa situationen, vilket tyder på att rättsläget fortsatt är under utredning.⁷

Eftersom tonårsutvisningarna är ett politiskt laddat ämne som ofta är förekommande i det offentliga samtalet är det av relevans att undersöka det rättsliga läget. Frågan aktualiseras dessutom under ett valår, vilket ytterligare bidrar till debattens intensitet.

2.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka det rättsliga utrymmet för förlängt uppehållstillstånd för unga vuxna som tidigare beviljats tillstånd som barn på grund av anknytning till en förälder och som fått utvisningsbeslut i samband med att de fyllt 18 år. I uppsatsen analyseras den rättsutveckling som lett fram till situationen med tonårsutvisningar och de resultat rättstillämpningen leder till, med ambitionen att bidra till en fördjupad förståelse av problematiken och dess potentiella lösningar. Särskilt fokus ligger på MiÖDS avgörande MIG 2026:2. Uppsatsen undersöker bland annat om avgörandet är förenlighet med Europadomstolens praxis avseende rätten till familjeliv för unga vuxna.

Den huvudsakliga frågeställningen är vilket rättsligt utrymme som finns för unga vuxna, som tidigare beviljats uppehållstillstånd som barn på grund av anknytning till en förälder, att beviljas fortsatt uppehållstillstånd i Sverige när anknytningsgrunden upphör till följd av myndig ålder. För att besvara denna fråga behandlas följande underfrågor:

- Hur förändras bedömningen av anknytning när ett barn fyller 18 år?
- Hur har förändringarna i svensk migrationsrätt påverkat unga vuxnas möjlighet att behålla sin anknytningsgrund?
- Hur förhåller sig rättstillämpningen, och särskilt MIG 2026:2, till Europadomstolens praxis om rätten till familjeliv för unga vuxna?

2.3 Avgränsningar

Uppsatsen är avgränsad till svensk rätt och Europadomstolens praxis. EU-

⁶ Se Pirooz, "Möjlighet att göra en annan tolkning av Europadomstolens praxis avseende tonårsutvisningarna", Dagens Juridik, 2026-03-03.

⁷ Se Migrationsverket, "Migrationsverket avvaktar med beslut för unga vuxna i väntan på ny lagstiftning", 2026-03-10.

rättsliga instrument berörs i den utsträckning de är relevanta för förståelsen av den nationella rättstillämpningen. Den tidsmässiga avgränsningen omfattar rättsutvecklingen som skett sedan 2015, då en rad lagändringar påbörjades som har fått betydelse för uppehållstillstånd grundade på anknytning.

Uppsatsen avgränsas till den situation där en numera myndig person har meddelats utvisningsbeslut, efter att tidigare beviljats uppehållstillstånd som barn på grund av anknytning till en förälder. Denna avgränsning motiveras av att anknytningsrättens upphörande vid 18 års ålder utgör en särskild situation som kräver självständig analys. Ensamkommande barn och personer som beviljats uppehållstillstånd på skyddsgrunder faller utanför uppsatsens ram, även om vissa av de bestämmelser som behandlas kan aktualiseras även i sådana situationer. Dessa grupper har andra rättsliga utgångspunkter och deras situation kräver en separat analys som inte ryms inom denna uppsats.

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i MIG 2026:2, som utgör det senaste prejudikatet för tonårsutvisningar. Rättsfall från Europadomstolen har valts ut för att belysa tolkningen av relevanta bestämmelser och för att sätta MIG 2026:2 i ett bredare sammanhang. Urvalet av Europadomstolens avgöranden är begränsat till mål som rör familjeliv mellan vuxna barn och föräldrar och gör inte anspråk på att vara heltäckande, utan syftar till att identifiera de huvudsakliga praxislinjerna inom området.

Vad gäller artikel 8 EKMR ligger fokus på frågan om familjeliv kan anses föreligga mellan unga vuxna och deras föräldrar och vilka faktorer som är relevanta i den bedömningen. Särskild uppmärksamhet ägnas åt vilken praxislinje som bör tillämpas för unga vuxna som vuxit upp i Sverige och som fortfarande sammanlever med sina föräldrar.

2.4 Metod och material

2.4.1 Val av metod

Valet av metod för denna uppsats har krävt eftertanke. Rättsdogmatikens dominans inom juridiken upprätthålls genom institutionella strukturer, handledartraditioner och ämnesdisciplinens självbild, vilket kan innebära att metodvalet inte alltid upplevs som ett aktivt val.⁸ Inledningsvis övervägde jag att kombinera en rättsdogmatisk metod med en rättspolitisk, eftersom uppsatsen ifrågasätter rättstillämpningen för de unga vuxna som drabbas av tonårsutvisningar. Efter metodologisk reflektion har jag dock kommit fram till att den kritik som uppkommer i uppsatsen ryms inom den rättsdogmatiska

⁸ Svensson, *De lege interpretata*, s. 212.

metoden. Analysen av MiÖDs avgörande MIG 2026:2 utgår från att domstolen haft tillgång till alternativa rättskällor och därmed haft möjlighet att tillämpa en annan praxislinje än den som valdes, vilket är en observation av hur gällande rätt tillämpats och inte ett påstående om hur rätten borde vara utformad.

2.4.2 Rättsdogmatisk metod

Uppsatsen tillämpar en rättsdogmatisk metod, vilket innebär att gällande rätt fastställs och systematiseras med utgångspunkt i de traditionella rättskällorna lagtext, förarbeten, praxis och doktrin.⁹ Rättsdogmatiken kan beskrivas som en studie av rätten inom den ram som rättskällorna och rättskällevärdet utgör. Rättskällevärdet anger vilka källor som är juridiskt relevanta och systematiserar dessa i en normhierarki.¹⁰ Metoden syftar till att klargöra vad som gäller enligt svensk rätt avseende de rättsliga förutsättningarna för uppehållstillstånd för unga vuxna, vars anknytningsgrund upphör vid 18 års ålder. Den del av metoden som är allmänt accepterad bland rättsdogmatiker är den kartläggande delen, som traditionellt kallas för *de lege lata*-argumentation. Denna syftar till att beskriva rättsläget som det är.¹¹

2.4.3 Metodens normativa dimension

Den rättsdogmatiska metoden framställs ofta som deskriptiv och neutral, men juridisk tolkning innehåller ett utrymme för val av vilka rättskällor som lyfts fram, hur motstridiga tolkningar vägs mot varandra och hur rätten systematiseras. Att fastställa gällande rätt är därmed inte bara deskriptivt, utan omfattar även en analytisk process där tolkaren behöver ta ställning till rättskällornas innebörd och inbördes relation.¹² Den klassiska uppdelningen mellan *de lege lata* och *de lege ferenda* missar alltså att metoden innefattar en tolkningshandling. Som Svensson framhåller är distinktionen mellan att beskriva och värdera rätten inte tillräcklig, eftersom juridisk argumentation handlar om tolkning snarare än objektiv återgivning.¹³

Flera forskare har argumenterat för att rättsvetenskapen bör innefatta kritisk granskning av såväl lagstiftning som rättstillämpning.¹⁴ Svensson beskriver

⁹ Se Kleineman, Rättsdogmatisk metod, s. 21.

¹⁰ Se Sandgren, Är rättsdogmatiken dogmatisk, s. 649.

¹¹ Se Svensson, s. 213.

¹² Se Sandgren, s. 651 f., 655.

¹³ Se Svensson, s. 212 ff.

¹⁴ Se exempelvis Agell, Rationalitet och värderingar i rättsvetenskapen. s. 246; Asp, Rättsvetenskap och lagstiftningsarbete, s. 312.

att rättsdogmatisk metod kan rymma en kritisk dimension och att välgrundad kritik av gällande rätt kan bidra till rättsutvecklingen.¹⁵

I denna uppsats utgår jag från en rättsdogmatisk metod där en kritisk analys är legitim inom rättsdogmatiken och inte ett utflöde ur den. Detta får särskild betydelse i analysen av MIG 2026:2. Analysen stannar inte vid att referera domstolens slutsatser, utan undersöker även om domstolens tolkningar är välgrundade, om de åberopade rättskällorna bär upp de slutsatser som dras och om alternativa tolkningar av samma rättskällor är möjliga.

Gränsen mellan rättsdogmatik och rättspolitik är inte skarp, men i denna uppsats ligger analysen inom rättsdogmatikens ram. Att visa att domstolen valt en restriktiv tolkningslinje framför en skyddsvänlig och att de hade kunnat nå en annan slutsats, är inte nödvändigtvis ett rättspolitiskt påstående om hur lagen borde vara utformad, utan en intern rättslig kritik av hur befintliga rättskällor har tolkats och tillämpats.

2.4.4 Material

Prejudikatet MIG 2026:2 utgör utgångspunkten för uppsatsens analys. Uppsatsen bygger på traditionella rättskällor där det centrala materialet består främst av utlänningslagen (2005:716) med tillhörande förarbeten och artikel 8 EKMR med avgöranden från Europadomstolen avseende artikeln.

Urvalet av praxis har styrts av uppsatsens analytiska syfte att visa att MiÖD hade tillgång till alternativ tolkning av artikel 8 EKMR. Jag har därför valt att särskilt behandla de rättsfall som MiÖD inte tillämpade i MIG 2026:2, samtidigt som jag även behandlar de avgörande som MiÖD faktiskt åberopade i syfte att möjliggöra en jämförelse mellan de två tolkningslinjerna.

2.5 Disposition

Uppsatsen inleds i kapitel 3 med en redogörelse för MiÖD:s avgörande MIG 2026:2. Rättsfallet presenteras tidigt, eftersom det utgör uppsatsens utgångspunkt och ger läsaren en grundläggande förståelse för den rättsliga situation som sedan analyseras. Redogörelsen för rättsfallets bakgrund, de rättsliga frågor som aktualiserades och domstolens bedömning etablerar en ram för de efterföljande kapitlen.

I kapitel 4 behandlas de grundläggande principer och internationella instrument som skyddar rätten till familjeliv. Syftet är att visa att skyddet för familjelivet är en genomgående ambition i såväl svensk rätt som internationell rätt och en rättslig bakgrund mot vilken tonårsutvisningarna måste förstås.

¹⁵ Se Svensson, s. 214.

Kapitlet behandlar även statens intresse av reglerad invandring som rätten till familjeliv ska vägas mot.

Kapitel 5 redogör för de lagändringar som genomförts sedan 2015 och som kan kopplas till uppkomsten av tonårsutvisningar. Syftet är att ge läsaren en förståelse för den rättsutveckling som lett fram till det nuvarande rättsläget och de förutsättningar som ligger till grund för den problematik som analyseras.

I kapitel 6 behandlas reglerna om uppehållstillstånd på grund av anknytning för personer under 18 år. Kapitlet ger den rättsliga utgångspunkten för den grupp som berörs av tonårsutvisningar och klargör under vilka förutsättningar barn beviljas uppehållstillstånd i Sverige.

Kapitel 7 behandlar förutsättningarna för förlängt uppehållstillstånd efter att den unga vuxna uppnått myndighetsålder. Eftersom anknytningsgrunden upphör vid 18 år redogörs här för de bestämmelser som då kan aktualiseras och hur de tillämpas. Syftet med att behandla regelverket för barn och vuxna i separata kapitel är att tydliggöra det rättsliga skifte som inträder vid myndighetsålder.

I kapitel 8 analyseras artikel 8 EKMR och Europadomstolens praxis avseende rätten till familjeliv mellan föräldrar och vuxna barn. Kapitlet identifierar de två praxislinjer som är relevanta för tonårsutvisningar och undersöker vilken av dessa linjer som är direkt tillämplig i situationer som rör tonårsutvisningar.

I kapitel 9 redogörs kortfattat för det aktuella politiska läget för tonårsutvisningar och avslutningsvis sammanförs uppsatsens olika delar i en analys i kapitel 10.

3 MIG 2026:2

MIG 2026:2 är MIÖD:s vägledande avgörande om prövningen av tonårsutvisningar som meddelades av MiÖD den 17 februari 2026. Målet rör en ung thailändsk kvinna, benämnd C.C., som tidigare beviljats uppehållstillstånd som barn på grund av anknytning till en förälder, och hennes möjlighet att få förlängt uppehållstillstånd i Sverige efter att ha uppnått myndig ålder.

De rättsliga frågor som aktualiserades i målet var om C.C. kunde beviljas uppehållstillstånd på grund av ett särskilt beroendeförhållande enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtlL, synnerliga skäl på grund av särskild anknytning enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtlL eller synnerligen ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § UtlL. Därutöver aktualiserades frågan om ett avslag och en utvisning var förenliga med rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 EKMR.

3.1 Bakgrund

I oktober 2021 beviljades C.C. ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av anknytning till sin mamma, som är bosatt i Sverige. Vid tidpunkten för beviljandet var C.C. 17 år. Tillståndet var giltigt i två år och löpte ut i oktober 2023, varpå hon ansökte om förlängning. Migrationsverket avslag ansökan i oktober 2024 och beslutade att utvisa henne till Thailand.

Migrationsverket anförde att C.C. vid prövningen av förlängningsansökan var över 18 år och därför inte längre kunde omfattas av bestämmelsen om uppehållstillstånd för barn till förälder på grund av anknytning. Ansökan prövades därför enligt de regler som gäller för vuxna. Det bedömdes att C.C. inte kunde beviljas uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtlL, eftersom det inte förelåg ett särskilt beroendeförhållande mellan henne och hennes mamma på det sätt som avses i utlänningslagen. C.C. och hennes mamma hade inte levt i hushållsgemenskap omedelbart före mammans flytt till Sverige och det ansågs inte visat att de svårligen kunde leva åtskilda. Mamman hade flyttat till Sverige 2017 och C.C. bodde då med sin pappa i Thailand. Migrationsverket bedömde inte heller att det förelåg synnerliga skäl på grund av särskild anknytning till Sverige eller synnerligen ömmande omständigheter. Ett avslag ansågs inte heller strida mot artikel 8 i EKMR. Migrationsverket bedömde att C.C. hade etablerat ett privatliv i Sverige och att hon hade ett sådant familjeliv som skyddas av artikel 8 EKMR. Myndigheten ansåg dock att en utvisning inte var oproportionerlig.

C.C. överklagade beslutet till Migrationsdomstolen. Hon anförde att hon hade ett särskilt beroendeförhållande till sin mamma, som hon bodde

tillsammans med och som också försörjt henne. Hon framhöll att hennes mamma flytt från pappan på grund av våld i hemmet som hon även själv blivit utsatt för. Under vistelsetiden hade hon anpassat sig till Sverige genom studier, arbete och ett socialt nätverk. C.C. framhöll att hennes anknytning till mamman var stark och utgjorde ett skyddsvärt familjeliv och att hennes anknytning till Thailand var svag. C.C. hänvisade vidare till Europadomstolens praxis om vuxna barns rätt till familjeliv och anförde att bestämmelsen om särskilt beroendeförhållande bör tolkas i ljuset av artikel 8 i EKMR. Hon framhöll att lagstiftaren rimligen inte kan ha avsett att unga vuxna, som beviljats uppehållstillstånd som barn ska utvisas när de blir myndiga.

3.2 Migrationsdomstolens bedömning

Migrationsdomstolen konstaterade att C.C. hade fyllt 18 år och därför skulle prövas enligt de bestämmelser som gäller för vuxna. Domstolen fann att det inte förelåg något särskilt beroendeförhållande enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtlL, eftersom C.C. och hennes mamma inte hade levt i hushållsgemenskap omedelbart före mammans flytt till Sverige. Att de därefter hade bott tillsammans i Sverige förändrade inte bedömningen. Trots att domstolen konstaterade att C.C. hade viss anknytning till Sverige fann den inte att C.C.s situation var så udda och ömmande att det förelåg synnerliga skäl enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtlL. Inte heller ansågs hennes omständigheter sammantaget vara tillräckligt kvalificerade för att bedömas som synnerligen ömmande enligt 5 kap. 6 § UtlL. I fråga om artikel 8 i EKMR instämde migrationsdomstolen i Migrationsverkets bedömning att ett avslag inte innebar en oproportionerlig inskränkning av C.C.s rätt till privat- och familjeliv.

Migrationsdomstolen avslag överklagandet och fastställde Migrationsverkets beslut. Domen meddelades den 11 februari 2025 i mål nr UM 4228-24.

3.3 Migrationsöverdomstolens bedömning

C.C. överklagade beslutet till Migrationsöverdomstolen, som meddelade dom den 17 februari 2026 genom MIG 2026:2 med målnummer UM 3254-25.

MiÖD konstaterade att prövningen ska genomföras stegvis. Först ska det prövas om uppehållstillstånd kan beviljas på grund av särskilt beroendeförhållande enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtlL. Därefter ska det prövas om det föreligger synnerliga skäl på grund av särskild anknytning till Sverige enligt 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtlL. Slutligen ska det prövas om situationen är att bedöma som synnerligen ömmande enligt 5 kap. 6 § UtlL.

Utöver prövningen enligt nationell rätt framhöll MiÖD att det även måste bedömas om en vägran att bevilja uppehållstillstånd och ett beslut om utvisning är förenliga med rätten till respekt för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i EKMR.

3.3.1 Kravet på särskilt beroendeförhållande

MiÖD prövade först om C.C. kunde beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtIL. Domstolen framhöll att ett särskilt beroendeförhållande måste ha förelegat både före anknytningspersonens flytt till Sverige och vid prövningstillfället. Ett beroende som uppstått först efter flytten kunde enligt domstolen inte beaktas. MiÖD framhöll vidare att det krävs ytterligare faktorer, utöver det naturliga band som finns mellan nära anhöriga, som gör att de berörda inte kan leva åtskilda. Domstolen hänvisade även till att ett liknande resonemang återfanns i *Khan mot Tyskland*¹⁶ punkt 38.

MiÖD konstaterade att C.C. och hennes mamma visserligen hade levt tillsammans i Sverige i flera år men att det inte framkommit att det fanns sådana ytterligare faktorer som gjorde att de inte kunde leva åtskilda. Domstolen fann inte heller att ett särskilt beroendeförhållande hade förelegat före mammans flytt till Sverige, eftersom C.C. efter föräldrarnas separation hade bott med sin pappa i Thailand. Förutsättningarna för uppehållstillstånd enligt bestämmelsen saknades därför.

3.3.2 Synnerliga skäl på grund av särskild anknytning till Sverige

Domstolen prövade därefter om C.C. kunde beviljas uppehållstillstånd på grund av 5 kap 3 a § tredje stycket 3 UtIL. Bestämmelsen förutsätter att sökanden på annat sätt har särskild anknytning till Sverige och att det finns synnerliga skäl för uppehållstillstånd. Domstolen framhöll med hänvisning att prövningen ska göras inom en snäv ram och att synnerliga skäl förutsätter udda och ömmande omständigheter.

MIÖD konstaterade att C.C. hade anknytning till Sverige genom skolgång, arbete och sociala relationer och genom att hon bodde tillsammans med sin mamma och styvpappa. Samtidigt hade hon flyttat till Sverige först som 17 åring och endast vistats i landet i tre år. Anknytningen till Sverige bedömdes därför som relativt svag. Några sådana udda och ömmande omständigheter som kunde utgöra synnerliga skäl ansågs inte ha framkommit.

¹⁶ Se *Khan mot Tyskland*.

3.3.3 Synnerligen ömmande omständigheter

MIÖD prövade därefter om uppehållstillstånd kunde beviljas enligt bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter i 5 kap. 6 § UtL och hänvisade till att den sammanvägda situationen i så fall behöver framstå som synnerligen ömmande.

Domstolen redogjorde inledningsvis i domen för den lagstiftning som föregått målet. Före 2021 var permanenta uppehållstillstånd huvudregel vid anhöriginvandring. I samband med övergången till tidsbegränsade tillstånd uppmärksammade lagstiftaren den situation som kan uppstå, när personer som beviljats uppehållstillstånd som barn fyller 18 år under tillståndstiden. Som en följd av detta infördes en möjlighet för vissa unga vuxna att beviljas uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter. Denna ventil avskaffades dock under 2023, vilket innebär att det vid tiden för prövningen i stället krävdes synnerligen ömmande omständigheter för att uppehållstillstånd skulle kunna beviljas.

MiÖD konstaterade att C.C.:s anknytning till Sverige redan hade bedömts som relativt svag och att den i sig kunde inte anses utgöra en synnerligen ömmande omständighet. Domstolen fann att de praktiska svårigheter C.C. anfört avseende ett återvändande till Thailand, så som att hon saknade bostad där, inte ansågs ha sådan styrka att de kunde bedömas som synnerligen ömmande. Uppehållstillstånd kunde därför inte beviljas med stöd av 5 kap. 6 § UtL.

3.3.4 Artikel 8 i EKMR och proportionalitetsbedömningen

Slutligen prövade MIÖD om ett avslag och en utvisning var förenliga med artikel 8 EKMR. Domstolen redogjorde för att artikel 8 skyddar rätten till respekt för privat- och familjeliv. Domstolen tog även upp att förutsättningarna för att härleda rättigheter från artikeln skiljer sig åt mellan å ena sidan utvisningsfall eller andra åtgärder som leder till att familjemedlemmar som vistas lagligen i en medlemsstat separeras, och å andra sidan situationer där en stat hindrar familjeåterförening.

MIÖD redogjorde för Europadomstolens praxis avseende artikel 8 EKMR och framhöll att det i utvisningsfall ofta redan föreligger ett etablerat privat- eller familjeliv. Frågan blir då om en rättvis balans har uppnåtts mellan den enskildes rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv och samhällets intresse av reglerad invandring. Domstolen hänvisade i detta sammanhang till MIG 2015:4, *Khan mot Tyskland* punkt 39 och senare års praxis från

målet *B.K. mot Schweiz*¹⁷avseende vilka kriterier som är relevanta i den bedömningen. Domstolen noterade även att Europadomstolen i vissa situationer har ansett att familjeliv i vissa fall kan föreligga mellan unga vuxna och deras föräldrar, med hänvisning till *A.A. mot Storbritannien* punkt 49 och *Nacic m.fl. mot Sverige* punkt 76. Resonemanget utvecklades dock inte närmare. Med hänvisning till *A.A. mot Storbritannien* framhöll domstolen även att de omständigheter som ska beaktas vid proportionalitetsbedömningen är desamma, oavsett om det är fråga om privatliv eller familjeliv.

Migrationsöverdomstolen konstaterade att C.C. etablerat en rätt till respekt för privat- och familjeliv i Sverige och att en utvisning därmed utgjorde en inskränkning av hennes rättigheter enligt artikel 8 i EKMR. Domstolen framhöll dock att medlemsstaterna har ett bedömningsutrymme när det gäller begränsningar av rätten till privat- och familjeliv. Domstolen hänvisade till *Khan mot Tyskland* punkterna 36 och 40 och konstaterade att det inte följer av EKMR någon rätt att resa in och stanna i en konventionsstat och att medlemsstaterna har ett eget bedömningsutrymme att begränsa rätten till privat- och familjeliv.

Vid en avvägning mellan statens intresse av reglerad invandring och vad som framkommit om C.C.:s privat- och familjeliv fann MIÖD att en utvisning inte var oproportionerlig. C.C. kunde därför inte beviljas uppehållstillstånd och överklagandet avslogs.

3.4 Kommentar

Genom avgörandet klargör MiÖD vilka bestämmelser som kan aktualiseras vid tonårsutvisningar, i vilken ordning och på vilket sätt prövningen ska genomföras. Domen ger samtidigt upphov till frågor om MiÖDs hantering av Europadomstolens praxis och om avgörandets vägledningsvärde för underinstanser.

Vid bedömningen av om ett särskilt beroendeförhållande föreligger enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL hänvisar domstolen till punkt 38 i *Khan mot Tyskland* och konstaterar att det, utöver det naturliga band som finns mellan anhöriga, krävs ytterligare faktorer som gör att de berörda inte kan leva åtskilda. MiÖD fann att sådana ytterligare beroendefaktorer saknades och att något beroendeförhållande därför inte förelåg.

Vid den efterföljande prövningen enligt artikel 8 EKMR konstaterar domstolen emellertid att det är ostridigt att C.C. hade etablerat privat- och familjeliv i Sverige. Domstolen utvecklar inte hur denna slutsats förhåller sig till

¹⁷ Se *B.K. mot Schweiz*.

det krav på ytterligare beroendefaktorer som uppställdes vid med hänvisning till *Khan mot Tyskland*. Domstolen för inte heller något resonemang om vilken betydelse Europadomstolens praxis avseende unga vuxna i fortsatt hushållsgemenskap har för bedömningen av familjeliv enligt artikel 8, utan konstaterar endast att statens intresse av reglerad invandring väger tyngre vid proportionalitetsbedömningen.

Som framgår senare i uppsatsen finns det i Europadomstolens praxis två praxislinjer avseende familjeliv mellan vuxna barn och deras föräldrar. I *Khan mot Tyskland* formuleras en utgångspunkt om att familjeliv mellan vuxna barn och deras föräldrar förutsätter ytterligare beroendefaktorer utöver de naturliga familjebanden. Samtidigt finns det annan praxis där unga vuxna inte har ansetts behöva visa sådana ytterligare beroendefaktorer för att familjeliv ska anses föreligga enligt artikel 8 EKMR. Eftersom 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL har utformats mot bakgrund av Sveriges åtaganden enligt artikel 8 EKMR framstår det som oklart hur MiÖD förhåller sig till dessa praxislinjer.¹⁸

¹⁸ Se kap. 7 denna uppsats.

4 Familjelivets skydd och statens intresse av reglerad invandring

Skyddet för familjelivet kommer till uttryck inom såväl internationell rätt som svensk migrationsrätt och syftar till att motverka familjesplittring och bevara familjens enhet. Samtidigt är skyddet inte absolut utan måste balanseras mot statens intresse av reglerad invandring och dess rätt att kontrollera utlänningars inresa och vistelse i landet. De unga vuxna som berörs av tonårsutvisningarna har ofta levt i faktisk familjegemenskap under laglig vistelse i Sverige, men omfattas efter 18-årsdagen inte längre av de regler som gäller för barn. Denna situation utgör därmed ett rättsligt mellanläge där skyddet för familjelivet försvagas trots att familjegemenskapen i praktiken består. Följden kan bli att etablerade familjerelationer bryts genom statliga beslut om utvisning.

För att förstå det rättsliga skifte som inträder vid uppnådd myndighetsålder följer här en redogörelse för det skydd för familjeliv och familjesammanhållning som gäller inom migrationsrätten. Även om uppsatsen främst behandlar situationen efter 18-årsdagen är dessa principer relevanta eftersom tonårsutvisningar uppstår i övergången mellan att vara barn och vuxen. Kapitlet syftar därför till att belysa de rättsliga principer och intressen som ligger till grund för skyddet av familjelivet och den avvägning mot reglerad invandring som präglar migrationsrätten. Kapitlet behandlar särskilt artikel 8 EKMR, som utgör det centrala ramverket vid bedömningen om avvisnings- eller utvisningsbeslut i tonårsutvisningsfall är förenliga med rätten till privat- och familjeliv.

4.1 Familjelivets skydd

Rätten till familjeliv och skyddet för familjesammanhållning skyddas genom flera internationella och europeiska instrument. Skyddet återfinns bland annat i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna¹⁹, ICCPR²⁰, barnkonventionen²¹, EKMR²² och i EU:s skyddsgrundsdirektiv och rättighetsstadga.²³ Även inom svensk migrationsrätt är skyddet för familjens sammanhållning en grundläggande princip.²⁴ Detta kommer bland annat till uttryck i bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av anknytning i 5

¹⁹ Se FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna art. 16.3.

²⁰ Se ICCPR art. 23.

²¹ Se Barnkonventionen art. 9 och 10.

²² Se EKMR art. 8.

²³ Se Skyddsgrundsdirektivet art. 23; EU-stadgan art. 7.

²⁴ Se t.ex. prop. 2005/06:72 s. 68; prop. 2013/14:217 s. 17; MIG 2018:4.

kap. 3–3 e §§ UtlL, vilka reglerar möjligheten för familjemedlemmar att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till en person bosatt i Sverige. Bestämmelserna omfattar bland annat barns rätt till uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder och möjligheten för föräldrar att beviljas tillstånd på grund av familjeanknytning.

Skyddet för familjesammanhållning kommer även till uttryck genom principen om familjens enhet, vilken är en princip inom rätten till internationellt skydd som syftar till att motverka att familjer splittras. Den innebär att det är en fundamental rättighet att familjer ska hållas samman.²⁵ Principen har sitt ursprung i slutdokumentet från den konferens som antog 1951 års Genèvekonvention, där staterna rekommenderades att säkerställa att flyktingfamiljers enhet bibehålls.²⁶ Även om principen främst tillämpas inom asylrätten kan den sägas ge uttryck för en mer generell migrationsrättslig ambition att motverka att familjer splittras och principen genomsyrar den svenska utlänningslagstiftningen.²⁷ Principen tillämpas främst på makar och minderåriga barn, men även andra familjemedlemmar kan i vissa situationer omfattas.²⁸ I svensk praxis har principen tillämpats avseende vuxna barn. I avgörandet UN 415-01 fann Utlänningsnämnden att principen skulle tillämpas till förmån samtliga familjemedlemmar, däribland ett vuxet barn om 20 år. I MIG 2012:14 fann MiÖD att ett vuxet barn skulle omfattas av principen om familjens enhet och beviljas uppehållstillstånd med sin pappa.²⁹

4.1.1 Barnets bästa

År 1997 infördes en portalbestämmelse i den då gällande utlänningslagen (1989:529) som föreskrev att barns hälsa, utveckling och barnets bästa i övrigt särskilt skulle beaktas i alla ärenden som rör barn. Motsvarande bestämmelse finns i dag i 1 kap. 10 § UtlL och har sin bakgrund i Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen, vilken inkorporerades i svensk rätt i januari 2020.³⁰ Barnkonventionen utgår från att familjen är den grundläggande och naturliga enheten i samhället och att barnets rättigheter är nära förbundna med föräldrarnas rättigheter och skyldigheter.³¹

Av konventionen framgår att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn och som vidtas av offentliga eller privata

25 Se Sandesjö, Barnrättsperspektivet i asylprocessen s. 155 ff.

26 Se Final Act, Recommendation B.

27 Se t.ex. MIG 2010:18, Prop. 2005/06:72 s. 68f.

28 Se MIG 2015:21.

29 Se MIG 2013:16.

30 Se Barnkonventionen inkorporerades i svensk rätt genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, och trädde i kraft den 1 januari 2020.

31 Se Sandersjö s. 155.

institutioner.³² Alla stater som är anslutna till konventionen ska säkerställa att barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja och att stater ska underlätta för familjeåterförening när barn och föräldrar befinner sig i olika länder.³³

Principen om barnets bästa syftar till att säkerställa att barn tillförsäkras de rättigheter som följer av barnkonventionen.³⁴ Barnets bästa utgör dock inte i sig en självständig grund för uppehållstillstånd utan ska vägas mot andra relevanta intressen, såsom statens intresse av reglerad invandring.³⁵ Regeringen har framhållit att konsekvenserna för ett barn av att skiljas från en förälder särskilt ska beaktas vid migrationsrättsliga bedömningar, och MiÖD har uttalat att detta normalt ska utgöra en tungt vägande omständighet vid avvägningen mot intresset av reglerad invandring.³⁶

4.1.2 Familjeåterförening och familjesammanhållning

Inom migrationsrätten görs det skillnad mellan familjeåterförening och familjesammanhållning. Familjeåterförening avser situationer där familjemedlemmar befinner sig i olika länder och en familjemedlem ansöker om rätt att resa in i och bosätta sig i samma stat som övriga familjen. Rätten till familjeåterförening regleras bland annat genom familjeåterföreningsdirektivet och syftar till att möjliggöra återförening mellan familjemedlemmar som levt åtskilda.³⁷ Direktivet syftar till att tydliggöra villkoren för när en person från ett tredjeland har rätt att återförenas med sin familj.³⁸ Artikel 8 EKMR har i vissa fall ansetts ge en generell rätt till familjeåterförening. Men bedömningen beror på omständigheterna i det enskilda fallet. En omständighet som Europadomstolen ofta beaktar är om familjen inte kan återförenas i något annat land där återförening söks.³⁹

Familjesammanhållning avser situationer där familjemedlemmarna redan befinner sig i samma land och frågan gäller i stället om familjen ska fortsätta leva tillsammans där. Även skyddsgrundsdirektivet bygger på principen om familjesammanhållning och föreskriver att medlemsstaterna ska säkerställa att familjer hålls samman när familjemedlemmarna befinner sig i samma medlemsstat.⁴⁰ Inom svensk rätt kommer principen om familjesammanhållning bland annat till uttryck i 5 kap. 3 § första stycket 5 UtlL, som

32 Se Art. 3.1 Barnkonventionen.

33 Se Art 9.1 och art. 22.2 Barnkonventionen.

34 Se Barnrättskommitténs allmänna kommentar, p. 4.

35 Se t.ex. MIG 2018:20.

36 Se t.ex. prop. 1996/97:25 s.244-246; prop. 2009/10:137 s. 16f.; MIG 2011:23 och MIG 2011:27.

37 Se art. 1 Familjeåterföreningsdirektivet; prop. 1996/97:25 s. 111 f.

38 Se prop. 2005/06:72 s. 27–28.

39 Se t.ex. *Gül mot Schweiz*; *Sen mot Nederländerna*.

40 Se Art. 23 Skyddsgrundsdirektivet.

enligt förarbetena syftar till familjesammanhållning snarare än familjeåterförening. Bestämmelsen tar sikte på situationer där barnet och föräldern redan befinner sig i Sverige när barnets ansökan prövas, och syftar till att möjliggöra samtida prövningar av deras uppehållstillstånd.⁴¹

4.2 Artikel 8 EKMR

Enligt artikel 8.1 har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv. Artikeln innebär dels en rätt för familjemedlemmar att leva tillsammans, dels en skyldighet för konventionsstater att säkerställa ett skydd för familjelivet.⁴² Konventionen är införlivad i svensk rätt och är därmed bindande för svenska myndigheter och domstolar, som är skyldiga att beakta dess bestämmelser och den praxis som utvecklats av Europadomstolen.⁴³ Av artikel 1 i EKMR följer att var och en som befinner sig inom konventionsstatens jurisdiktion åtnjuter konventionens skydd.

Enligt EKMR räknas i första hand gifta makar och deras minderåriga barn till familjebegreppet, men skyddet sträcker sig längre än så. Artikel 8 kan i vissa fall tillämpas på relationer utanför kärnfamiljen och vuxna barn kan anses ingå i familjegemenskapen. Rättigheter som följer av mer avlägsna familjeband är dock mindre långtgående än de som gäller mellan föräldrar och minderåriga barn.⁴⁴

Europadomstolen har slagit fast att beslut om avvisning eller utvisning kan utgöra ett ingrepp i rätten till privat- och familjeliv, som skyddas av artikel 8 EKMR. Ett sådant ingrepp kan dock vara tillåtet.⁴⁵ Av artikel 8.2 framgår att förutsättningarna för att ett ingrepp ska vara tillåtet är att det har stöd i lag och är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle för att tillgodose de legitima ändamål som räknas upp i bestämmelsen:

Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välbefinnande, tillförebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 8.2 EKMR

41 Se prop. 2013/14:248 s. 46f och s. 62; Fridström, Utlänningslagen (2005:716), kommentaren till 5 kap. 3 § 5 p., Karnov.

42 Se *Marckx mot Belgien*, p. 31.

43 Jfr 2 kap 19 § regeringsformen och lagen 1994:1219 om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

44 Se SOU 2006:6 s. 251; kapitel 7 denna uppsats.

45 Se Danelius, Mänskliga rättigheter i en europeisk praxis (2015), s. 415-416.

Konventionen innehåller ingen bestämmelse som förpliktigar konventionsstaterna att låta någon resa in eller vistas på deras territorium, och staterna bestämmer som utgångspunkt själva vilka som ska beviljas sådan rätt.⁴⁶ Artikel 8 ger inte heller någon rätt att välja i vilket land man utövar sitt privat- eller familjeliv.⁴⁷ Ett beslut om utvisning kan dock innebära att en familj splittras eller hindras från att leva tillsammans, vilket kan utgöra ett ingrepp i en redan etablerad rätt och därmed aktualisera en prövning enligt artikeln.⁴⁸

Prövningen enligt artikel 8 förutsätter att det föreligger ett privat- eller familjeliv som är skyddsvärt enligt artikelns mening. Om så inte är fallet aktualiseras inte artikeln. Därefter prövas om det nationella beslutet om utvisning utgör ett ingrepp i rättigheten, vilket i utvisningsfall sällan är tvistigt eftersom en utvisning avslutar det etablerade livet i landet. Slutligen prövas om ingreppet är tillåtet enligt artikel 8.2.⁴⁹

Kravet på nödvändighet i artikel 8.2 innebär att en proportionalitetsbedömning ska göras mellan individens rätt till respekt för privat- eller familjeliv och statens motstående intresse.⁵⁰ Migrationsöverdomstolen har framhållit att statens intresse av en reglerad invandring utgör ett legitimt syfte inom ramen för artikel 8.2 som kan motivera ett ingrepp i rätten till privat- eller familjelivet, vilket ryms inom flera av de uppräknade ändamålen, däribland hänsyn till den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande och förebyggandet av oordning. För att utvisningsbeslutet ska vara förenligt med artikeln behöver avvägningen falla till förmån för det allmänna intresset. Om statens intresse väger tyngre än den enskildes rätt till respekt för sitt privat- eller familjeliv kan ingreppet anses berättigat. I annat fall riskerar beslutet att strida mot artikel 8.⁵¹

4.3 Statens intresse av reglerad invandring

Skyddet för familjeliv är alltså inte absolut utan måste balanseras mot statens intresse av reglerad invandring. En grundläggande folkrättslig princip är att varje stat, inom ramen för sin suveränitet, har rätt att avgöra vilka som får resa in i och vistas på dess territorium.⁵² Endast svenska medborgare har en absolut rätt att vistas i Sverige.⁵³ I förarbetena har regeringen framhållit

⁴⁶ Se kap. 4 denna uppsats.

⁴⁷ Se bl.a. *Abdulaziz, Cabales och Balkandali mot Storbritannien*; MIG 2015:21.

⁴⁸ Se bl.a. *Mugenzi mot Frankrike* p. 43; *Khan mot Tyskland* punkt 36; *Berisha mot Schweiz* p. 49; MIG 2015:21; MIG 2018:20; MIG 2018:4.

⁴⁹ Se t.ex. *Üner mot Nederländerna*; *Boultif mot Schweiz*.

⁵⁰ Se *Khan* p. 36

⁵¹ Se t.ex. MIG 2018:4 och MIG 2018:20.

⁵² Se t.ex. MIG 2018:4; Suveränitetsprincipen framgår av FN-stadgan art. 2.1.

⁵³ Se 2 kap. 7 § RF.

att statens rätt att kontrollera invandringen utgör en central del av statssuveräniteten, samtidigt som hänsyn måste tas till internationella åtaganden och skyddet för enskildas grundläggande rättigheter.⁵⁴ Staters handlingsutrymme är bundet av folkrätten och internationella konventioner, däribland EKMR och barnkonventionen. Rätten till respekt för privat- och familjeliv och principen om barnets bästa är alltså exempel på rättigheter som kan begränsa statens möjligheter att genomföra en strikt migrationspolitik.

4.3.1 Avvägningen enligt artikel 8 EKMR

Vid tillämpningen av artikel 8 EKMR och den avvägning som ska göras mellan de motstående intressena är proportionalitetsprincipen som tidigare nämnts central, men bedömningen präglas samtidigt av ett visst nationellt bedömningsutrymme. Europadomstolen har slagit fast att medlemsstaterna har ett utrymme för skönsmässig bedömning, en så kallad margin of appreciation, vid tolkningen och tillämpningen av EKMR:s rättigheter. Medlemsstaterna får i viss utsträckning själva avgöra hur balansen mellan skyddet för privat- och familjeliv och intresset av reglerad invandring ska dras vid tillämpningen av konventionen. Bedömningsutrymmet är dock inte obegränsat utan måste utövas i överensstämmelse med konventionens krav på proportionalitet och effektivt skydd för grundläggande rättigheter.⁵⁵ Hur stort utrymme staten har varierar beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. I utvisningsmål påverkas det bland annat av den enskildes anknytning till konventionsstaten, hur länge personen vistats lagligen i landet och om personen gjort sig skyldig till brott. Ju starkare den enskildes anknytning till landet är, desto snävare blir statens bedömningsutrymme.⁵⁶

Europadomstolen har utvecklat kriterier som ska beaktas vid proportionalitetsbedömningen enligt artikel 8 i utvisningsmål. Kriterierna, som formulerades i *Üner mot Nederländerna*⁵⁷ och etablerades senare i *Khan mot Tyskland*, omfattar till exempel vistelsetidens längd, eventuell brottslighets allvar, familjesituationen, barnets bästa och den enskildes anknytning till värdlandet respektive hemlandet. Kriterierna utgör en metod för att bedöma om ett ingrepp i familjelivet är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle enligt artikel 8.2.⁵⁸ Kriterierna anger vilka omständigheter som ska beaktas men inte hur tungt varje faktor väger. Det avgörs i stället av kriterierna i det konkreta fallet.⁵⁹ Flera av kriterierna talar typiskt sett till den enskildes fördel, såsom vistelsetid, familjesituation, barns bästa, social och kulturell anknytning,

⁵⁴ Se prop. 1996/97:25 s. 136f. och s. 227.

⁵⁵ Se *Handyside mot Förenade kungariket*; *Khan* punkt 40.

⁵⁶ Se *Maslov mot Österrike* punkterna 71-76.

⁵⁷ Se *Üner mot Nederländerna*, kriterierna kommer ursprungligen från *Boultif mot Schweiz*.

⁵⁸ Se *Üner mot Nederländerna* punkt 57-58

⁵⁹ *Ibid.* punkt 60.

medan andra främst stärker statens intresse, exempelvis allvarlig brottslighet eller svårigheter vid återvändande.

4.4 Kommentar

Genomgången ovan visar att skyddet för familjeliv utgör en genomgående princip inom såväl internationell rätt som svensk migrationsrätt. Flera regelverk och rättsliga principer syftar till att motverka att familjer splittras och till att säkerställa kontinuitet i familjerelationer, särskilt när barn berörs. Detta kommer bland annat till uttryck genom principen om familjens enhet, principen om barnets bästa och regler om familjesammanhållning och familjeåterförening.

Skyddet för familjeliv är i stor utsträckning knutet till att den enskilde rättsligt betraktas som barn eller omfattas av kärnfamiljen. Men även om barnkonventionens skydd framför allt tar sikte på minderåriga, illustrerar regleringen att internationell rätt fäster stor vikt vid kontinuitet i familjerelationer och ett skydd mot att familjer splittras. Tonårsutvisningar aktualiserar en situation där detta skydd delvis förlorar betydelse genom övergången från barn till vuxen. Vid 18-årsdagen försvagas det särskilda skydd som tillkommer barn. Samtidigt visar praxis från både MiÖD och Europadomstolen att skyddet för familjens enhet har tillämpats även för unga vuxna, vilket påvisar en ambition att motverka att familjer splittras även efter myndighetsdagen.

Distinktionen mellan familjeåterförening och familjesammanhållning är relevant när unga vuxna utvisas. Den typiska situationen för tonårsutvisningar rör inte familjemedlemmar som försöker återförenas efter att ha levt åtskilda, utan unga vuxna som redan lever lagligen tillsammans med sina familjemedlemmar i Sverige. Frågan blir därför inte om ett familjeliv ska etableras, utan om ett redan etablerat familjeliv får brytas genom beslut om utvisning. Vid tonårsutvisningar är det således fråga om familjesammanhållning, där den unge vuxna redan befinner sig i Sverige. Distinktionen har fått betydelse inom Europadomstolens praxis. I mål om familjeåterförening har konventionsstater generellt sett ett större utrymme att kontrollera invandringen, eftersom det inte redan föreligger ett etablerat familjeliv i staten. I utvisnings- och familjesammanhållningsfall har Europadomstolen däremot ofta utgått från att ett privat- eller familjeliv redan har etablerats. I stället prövas om ett ingrepp är proportionerligt enligt artikel 8 EKMR.⁶⁰ Detta innebär att konventionsstaterna generellt har ett snävare bedömningsutrymme vid utvisnings- och familjesammanhållningsfall än vid familjeåterförening.

⁶⁰ Se kapitel 8 denna uppsats.

De olika intressen som migrationsrätten skyddar kan komma i konflikt med varandra. Å ena sidan finns statens intresse av att kontrollera invandringen och upprätthålla en reglerad invandring, vilket är nära kopplat till statssuveräniteten. Å andra sidan finns skyldigheten att respektera grundläggande rättigheter, däribland rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 EKMR och principen om barnets bästa. När dessa intressen kolliderar krävs en proportionalitetsbedömning inom ramen för det bedömningsutrymme som medlemsstaterna åtnjuter. Ibland ges statens intresse företräde och ibland får det stå tillbaka till förmån för skyddet för den enskildes rättigheter. Om det är otydligt hur dessa avvägningar ska göras finns en risk att skyddet för enskildas rättigheter blir oförutsebart. Tydliga regler och en konsekvent rättstillämpning är därför av stor betydelse i ett rättsområde där reglerad invandring kontinuerligt måste vägas mot skyddet för mänskliga rättigheter. En otydlig reglering eller rättstillämpning riskerar att skapa rättsosäkerhet och minska förutsebarheten för både enskilda och tillämpande myndigheter.

De principer som har behandlats i detta avsnitt är dock inte direkt utformade för situationer som rör tonårsutvisningar. Principen om familjens enhet är främst kopplad till rätten till internationellt skydd, principen om barnets bästa tar sikte på prövningar som rör minderåriga och familjeåterföreningsdirektivet reglerar huvudsakligen situationer där familjemedlemmar befinner sig i olika länder. Principerna är emellertid fortfarande relevanta som uttryck för migrationsrättens övergripande skydd för familjeliv.

Den migrationsrättsliga regleringen bygger alltså på en avvägning mellan skyddet för familjeliv och statens intresse av reglerad invandring. Det är i denna spänning som tonårsutvisningar aktualiseras. Situationen rör unga vuxna som ofta etablerat ett familjeliv i Sverige men som efter 18-årsdagen inte längre omfattas av det särskilda skydd som tillkommer barn inom migrationsrätten. Som kommer att visas senare i uppsatsen framträder två skilda praxislinjer med olika förutsättningar för när skyddsvärt familjeliv kan anses föreligga för unga vuxna.

5 Förändringar på migrationsområdet sedan 2016

Tonårsutvisningarna behöver förstås mot bakgrund av de omfattande reformer som genomförts i svensk migrationslagstiftning sedan 2016. Reformernas huvudsakliga syfte har varit att minska antalet personer som beviljas uppehållstillstånd i Sverige och att anpassa den svenska regleringen till EU:s miniminivå.⁶¹

Minderåriga barn har som huvudregel rätt att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder som har uppehållstillstånd i Sverige. Barn kan beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder som exempelvis har uppehållstillstånd på grund av arbete, familjebildning, eller skyddsbehov.⁶² Vid uppnådd myndighetsålder förändras dock de rättsliga förutsättningarna eftersom vuxna inte omfattas av reglerna om uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder.⁶³

Tonårsutvisningar aktualiseras i övergången mellan barn och vuxen inom ett system som bygger på tidsbegränsade uppehållstillstånd. Eftersom tillståndet numera som huvudregel är tidsbegränsade, måste frågan om fortsatt uppehållstillstånd prövas på nytt när det ursprungliga tillståndet löper ut. Om den unge då hunnit fylla 18 år har den ursprungliga anknytningsgrunden upphört, eftersom rätten till uppehållstillstånd varit knuten till ställningen som barn. Den unga vuxna omfattas då inte längre av de bestämmelser som tidigare låg till grund för uppehållstillståndet och riskerar utvisning om någon annan grund för uppehållstillstånd saknas.

Förutsättningarna för denna grupp unga har förändrats genom de reformer som genomförts på migrationsområdet sedan 2016. Detta kapitel syftar till att redogöra för de lagändringar som påverkat den rättsliga situationen för de unga vuxna som riskerar tonårsutvisningar. Särskilt fokus ligger på övergången från permanenta till tidsbegränsade tillstånd som huvudregel och de begränsningar som införts av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av humanitära grunder.

⁶¹ Se t.ex. prop. 2015/16:174 s. 21.

⁶² Se 5 kap. UtlL.

⁶³ Se kapitel 5 i denna uppsats.

5.1 Den tillfälliga lagen och övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd

Före 2016 var permanenta uppehållstillstånd huvudregel i svensk migrationsrätt för skyddsbehövande. Av dåvarande 5 kap. 1 § tredje stycket UtlL framgick att uppehållstillstånd enligt huvudregeln skulle vara permanent, eller gälla i minst tre år.⁶⁴

Efter det ökade antalet asylsökande till Europa under 2015 införde regeringen en tillfällig lag i syfte att minska antalet asylsökande och anpassa regelverket till EU:s miniminivåer.⁶⁵ Lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige trädde i kraft den 20 juli 2016 och gällde fram till den 19 juli 2021.⁶⁶

Genom den tillfälliga lagen blev tidsbegränsade uppehållstillstånd huvudregel för personer som beviljades uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, i stället för permanenta uppehållstillstånd.⁶⁷ Även familjemedlemmar som beviljades uppehållstillstånd på grund av anknytning till skyddsbehövande beviljades som huvudregel tidsbegränsade tillstånd.⁶⁸

5.2 Permanenta förändringar av utlänningslagen

I stället för att återgå till det tidigare systemet med permanenta uppehållstillstånd som huvudregel, valde lagstiftaren att ändra reglerna i utlänningslagen så att uppehållstillstånd som huvudregel ska vara tidsbegränsade vid det första beslutstillfället. Permanenta uppehållstillstånd kan numera beviljas först efter att sökanden haft tidsbegränsat uppehållstillstånd under minst tre år och endast om särskilda krav är uppfyllda, så om försörjning och vandel.⁶⁹ Dessa ändringar gällde inte bara ärenden kopplade till skyddsgrunder utan även möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av anknytning till någon med annan typ av tillståndsgrund. Lagändringarna trädde i kraft den 20 juli 2021.⁷⁰

Till skillnad från tidigare ordning beviljas barn numera tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel. När tillståndet löper ut, måste barnet

⁶⁴ Se utlänningslagen (2005:716) i lydelsen före SFS 2016:752.

⁶⁵ Se prop. 2015/16:174 s. 1.

⁶⁶ Se lag (2019:481) om dels fortsatt giltighet av lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, dels ändring i samma lag.

⁶⁷ Se prop. 2015/16:174 s. 21 och 26; 5 § Tillfälliga lagen.

⁶⁸ Ibid. s. 37; 8 § Tillfälliga lagen.

⁶⁹ Se prop. 2020/21:191 s. 92ff.; se även kap. 5 i denna uppsats.

⁷⁰ Se lag (2021:765) om ändring i utlänningslagen (2005:716).

ansöka om förlängning. Om barnet under tiden hunnit fylla 18 år kan den ursprungliga anknytningsgrunden ha upphört. Flera remissinstanser till de ändrade reglerna framhöll att en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd särskilt skulle drabba barn. Regeringen ansåg dock att en sådan ordning respekterar barnkonventionen.⁷¹

5.3 Uppehållstillstånd på grund av särskilt och synnerligen ömmande omständigheter

Den humanitära grunden före 2016

Sedan 1980 har det funnits möjlighet att beviljas uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl. Med 2005 års utlänningslag ersattes begreppet humanitära skäl med *synnerligen* ömmande omständigheter i 5 kap 6 § UtL.⁷² År 2014 ändrades bestämmelsen för barn så att uppehållstillstånd även fick beviljas om omständigheterna var *särskilt* ömmande, vilket innebar en lägre tröskel.⁷³

Begränsningar genom den tillfälliga lagen 2016

Med den tillfälliga lagen blev möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av *synnerligen* och *särskilt* ömmande omständigheter begränsad. Ett uppehållstillstånd kunde enligt lagens 11 § bara beviljas på den grunden om det skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande att avvisa eller utvisa utlänningsen. Det gällde för både barn och vuxna.⁷⁴

Återinförandet av särskilt ömmande omständigheter 2021

Genom de lagändringar som trädde i kraft den 20 juli 2021 återinfördes möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på grund av *synnerligen* eller *särskilt* ömmande omständigheter. Även vuxna kunde nu beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna var *särskilt* ömmande, förutsatt att de hade vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige.⁷⁵

Regeringen framhöll att denna utvidgning var nödvändig, eftersom övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel innebar att personer skulle vistas i Sverige med tidsbegränsade tillstånd i större omfattning än tidigare och under en längre tid. Det ansågs därför inte rimligt att ställa samma höga krav på restriktivitet för personer som hade rotat sig i

⁷¹ Se prop. 2015/16:174 s. 29.

⁷² Se prop. 2013/14:216 s. 8 s. 158.

⁷³ Se prop. 2013/14:216 s. 1.; SFS 2014:433.

⁷⁴ Se prop. 2015/16:174 s. 48 ff.

⁷⁵ Se prop. 2020/21:191 s. 113 ff.

Sverige med uppehållstillstånd som för personer som inte haft tillstånd.⁷⁶ I samband med lagstiftningsarbetet inför reformen om ändrade regler i utlänningslagen, efterfrågade remissinstanser förtydligande när det gäller hur förlängningsansökningar skulle hanteras i de situationer där en person beviljats uppehållstillstånd som barn, men hunnit fylla 18 år innan ansökan om förlängning prövats.⁷⁷ Regeringen konstaterade att bestämmelsen om *synnerligen* ömmande omständigheter skulle behöva tillämpas i nya situationer jämfört med tidigare. Som exempel nämndes personer som vistats i Sverige under lång tid men som inte uppfyllde de särskilda kraven för permanent uppehållstillstånd och vars grund för uppehållstillstånd inte längre var uppfylld när en förlängningsansökan skulle prövas. Ett annat exempel var personer som beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov som barn, men vars skyddsbehov upphörde i och med att personen fyllde 18 år. Regeringen ansåg att det inte var rimligt att ställa samma höga krav på restriktivitet för personer som hade rotat sig i Sverige med uppehållstillstånd som för personer som inte haft tillstånd. Uppehållstillstånd kunde alltså beviljas om omständigheterna var *särskilt* ömmande förutsatt att personen hade skapat en särskild anknytning till Sverige under tiden personen vistades här med tidsbegränsat uppehållstillstånd.⁷⁸

Avskaffandet av särskilt ömmande omständigheter 2023

Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 december 2023 avskaffades möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av *särskilt* ömmande omständigheter helt. Detta gällde både för barn och för vuxna som vistats i Sverige med uppehållstillstånd.⁷⁹ Regeringen motiverade detta med att en mer restriktiv migrationspolitik var nödvändig för att bryta utvecklingen med bristande integration och utanförskap.⁸⁰ Bestämmelsen återgick till den lydelse som gällde före 2014, vilket innebär att uppehållstillstånd endast kan beviljas om omständigheterna är synnerligen ömmande. För barn gäller att omständigheterna inte behöver ha samma allvar och tyngd som krävs för vuxna.⁸¹ Denna förändring begränsade möjligheten för personer som uppnått myndighetsålder utan att ha erhållit permanent uppehållstillstånd, att stanna i Sverige på humanitära grunder.

⁷⁶ Ibid. s. 116.

⁷⁷ Ibid. s. 93.

⁷⁸ Se prop. 2020/21:191 s. 116 ff.

⁷⁹ Se prop. 2023/24:18 s. 23 ff.

⁸⁰ Ibid. s. 9.

⁸¹ Ibid. s. 23 ff.

5.4 Kommentar

Reformerna sedan 2016 har sammantaget förändrat förutsättningarna för unga med uppehållstillstånd på grund av anknytning. Övergången från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel innebär att barn i större utsträckning än tidigare måste ansöka om förläning av sina tillstånd och riskerar att få sin rättsliga situation omprövad efter att ha uppnått myndighetsålder. När förlängningsansökan prövas har den anknytningsgrund som tidigare låg till grund för uppehållstillståndet upphört, eftersom rätten till tillståndet varit knuten till ställningen som barn till en förälder med uppehållstillstånd. Därmed aktualiseras andra rättsliga utgångspunkter än de som gällde när det ursprungliga tillståndet beviljades.

För att kunna stanna i Sverige måste den unga vuxna antingen uppfylla förutsättningarna för permanent uppehållstillstånd eller fortsatt uppehållstillstånd på någon annan grund. Situationen innebär att den unga vuxna inte längre omfattas av de regler som låg till grund för det ursprungliga tillståndet, samtidigt som förutsättningar för att beviljas permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd på annan grund ofta saknas.

Samtidigt har möjligheterna att beviljas fortsatt uppehållstillstånd på humanitära grunder begränsats. Bestämmelsen om uppehållstillstånd på grund av *synnerligen* ömmande omständigheter infördes under en period då permanenta uppehållstillstånd var huvudregel. Systemet var då inte uppbyggt kring återkommande tillståndsprövningar på samma sätt som efter reformerna 2016 och 2021. En ordning där tidsbegränsade uppehållstillstånd utgör huvudregel innebär däremot att personer vistas i Sverige med tidsbegränsade tillstånd i större omfattning och under längre tid än tidigare. Mot denna bakgrund ansåg lagstiftaren att det behövdes en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd i situationer där personer vistats länge i Sverige och fått en särskild anknytning hit, trots att den ursprungliga grunden för uppehållstillstånd inte längre förelåg.

Möjligheten att bevilja uppehållstillstånd på grund av *särskilt* ömmande omständigheter kom därmed att fungera som en ventil för personer som hamnat i ett rättsligt mellanläge till följd av systemet med tidsbegränsade tillstånd. Genom lagändringarna 2023 avskaffades denna möjlighet. Därmed begränsades även möjligheten för unga vuxna att beviljas fortsatt uppehållstillstånd när deras ursprungliga anknytningsgrund upphört i samband med att de uppnått myndighetsålder. Utvecklingen har således inneburit att unga som tidigare kunnat beviljas permanenta uppehållstillstånd numera i större utsträckning måste genomgå nya tillståndsprövningar efter 18-årsdagen, samtidigt som de humanitära ventiler som infördes för att hantera konsekvenserna av systemet med tidsbegränsade tillstånd har begränsats. Utlänningslagen

innehåller i dag inga uttryckliga bestämmelser för hur situationen med tonsutvisningar ska regleras.

6 Uppehållstillstånd för barn på grund av anknytning till en förälder i Sverige

I detta kapitel redogörs för reglerna om uppehållstillstånd för barn på grund av anknytning till en förälder i Sverige. Syftet är att redogöra för den rättsliga reglering som gäller innan myndighetsåldern uppnås, eftersom denna utgör utgångspunkten för den förlängningssituation som analyseras i kapitel 6. Kapitlet behandlar därför de bestämmelser som ligger till grund för barns uppehållstillstånd, betydelsen av 18-årsgränsen, reglerna om giltighetstid och förlängning av anknytningstillstånd.

6.1 Anknytningsregleringen för barn

Bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning finns i 5 kap. 3–3 g §§ UtlL. Reglerna omfattar bland annat barn vars förälder har uppehållstillstånd eller är bosatt i Sverige. Barnets rätt till uppehållstillstånd är knuten till föräldrarnas rätt att vistas i Sverige.

Minderåriga barn har som huvudregel en rätt till uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd i Sverige. Av 5 kap. 3 § första stycket 2 UtlL följer att ett ogift minderårigt barn *ska* beviljas uppehållstillstånd på denna grund. Bestämmelsen fick sin utformning i samband med genomförandet av familjeåterföreningsdirektivet i svensk rätt och bygger på principen om familjens enhet och utgångspunkten att barn och föräldrar ska kunna leva tillsammans.⁸²

För att uppehållstillstånd ska kunna beviljas krävs som huvudregel även att anknytningspersonen uppfyller ett försörjningskrav. Av 5 kap. 3 b § UtlL framgår att anknytningspersonen måste kunna försörja sig själv och den anhörige och dessutom ha en bostad av tillräcklig storlek och standard. Uppehållstillstånd får inte beviljas om det föreligger några särskilda skäl mot att bevilja tillstånd enligt 5 kap. 17–17 b §§.

6.2 Barnbegreppet och tidpunkten för åldersbedömningen

I 1 kap. 2 § UtlL definieras ett barn som en person under 18 år. Begreppet har central betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om anknytning, eftersom rätten till familjeåterförening är kopplad till att barnet är

⁸² Se Fridström, Utlänningslagen (2005:716) kommentaren till 5 kap. 3 §, Karnov.

minderårigt. Begreppet kan inte ges någon annan innebörd än den som följer av lagens definition.⁸³

Frågan om vem som är att anse som barn ska skiljas från frågan om vid vilken tidpunkt åldern ska bedömas. I svensk rätt är utgångspunkten att sökandens ålder vid prövningstillfället är avgörande. MiÖD har i MIG 2007:5 uttalat att bedömningen av uppehållstillstånd på grund av anknytning ska utgå från förhållandena när ansökan prövas. Eftersom sökanden i målet hunnit fylla 18 år vid tidpunkten för prövningen kunde uppehållstillstånd inte beviljas med stöd av bestämmelsen om utländska ogifta barn. MiÖD uttalade att ansökan i stället borde ha prövats enligt bestämmelserna om vuxna anhöriga i 5 kap. 3 a § UtlL. I MIG 2015:21 tillämpades principen om prövningstillfället på en ung vuxen som hunnit fylla 18 år, vilket innebar att ansökan inte längre prövades enligt bestämmelserna om barn utan enligt reglerna om vuxna anhöriga.

EU-domstolen har i mål om familjeåterförening enligt familjeåterföreningsdirektivet slagit fast att det är sökandens ålder vid ansökningstillfället som avgör bedömningen av underårighet.

B.M.M. m.fl. mot Belgien

EU-domstolen tolkade familjeåterföreningsdirektivet avseende vid vilken tidpunkt ett barns ålder ska bedömas vid prövningen av en ansökan om familjeåterförening i målet i *B.M.M. m.fl. mot Belgien*. Det var oklart om bedömningen skulle göras utifrån tidpunkten när ansökan lämnas in, när myndigheten fattar sitt beslut eller när en domstol avgör ett eventuellt överklagande.

Målet rörde flera personer som ansökt om familjeåterförening som minderåriga barn till en förälder bosatt i Belgien. Samtliga sökande hann fylla 18 år innan behörig myndighet fattade beslut i ärendena. Belgiska myndigheter avslog ansökningarna med motiveringen att de inte längre kunde beaktas som underåriga barn. Belgiens högsta förvaltningsdomstol begärde ett förhandsavgörande från EU-domstolen för att få klarhet i hur direktivet skulle tolkas.

EU-domstolen fastslog att den avgörande tidpunkten för bedömningen av ett barns ålder är när en ansökan om familjeåterförening lämnas in. Domstolen framhöll att familjeåterföreningsdirektivets syfte är att främja familjelivet och ge ett särskilt skydd åt barn, och att detta syfte skulle riskera att undergrävas om myndigheter avslår ansökningar bara på grund av att barnet fyllt

⁸³ Se MIG 2007:14; Fridström, Utlänningslagen (2005:716) kommentaren till 5 kap. 3 §, Karnov.

18 år under handlägningsprocessen. Domstolen hänvisade även till principen om barnets bästa.⁸⁴

Distinktionen mellan familjeåterförening och fortsatt familjesammanhållning får därmed betydelse. När ett barn ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 2 UtL och det rör sig om familjeåterförening, tillämpas EU-domstolens princip att åldern vid ansökningstillfället är avgörande vid bedömningen om underårighet.⁸⁵ När en ung vuxen ansöker om förlängning av ett redan beviljat uppehållstillstånd och har hunnit fylla 18 år vid tidpunkten för prövningen, är det inte en fråga om familjeåterförening i direktivets mening utan om fortsatt familjesammanhållning. I sådana fall faller ansökan utanför direktivets tillämpningsområde och prövas enligt andra bestämmelser, till exempel 5 kap. 3 a § UtL och artikel 8 EKMR trots att personen var minderårig vid ansökan om förlängning.

6.3 Giltighetstid och förlängning och permanent uppehållstillstånd

Giltighetstid

Uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning är normalt tidsbegränsade och knutna till anknytningspersonens rättsliga ställning i Sverige. Bestämmelser om giltighetstid och förlängning finns i 5 kap. 3 g § UtL.

Av 5 kap. 3 g § första stycket UtL framgår att uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 eller 3 a §§ UtL på grund av anknytning till en utlänning med tidsbegränsat uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsade och gälla under samma tid som anknytningspersonens tillstånd. Enligt andra stycket ska uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning till en person som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige vara tidsbegränsat och gälla i två år.

Förlängning

När giltighetstiden löper ut behöver utlänningen ansöka om förlängning av tillståndet. Av tredje stycket framgår att ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljas enligt 5 kap. 3 eller 3 a § UtL ska gälla i två år och det får inte gälla längre tid än anknytningspersonens uppehållstillstånd. För vissa anknytningsgrunder krävs dessutom att relationen fortfarande består för att ett nytt tillstånd ska kunna beviljas.

Permanent uppehållstillstånd

En ansökan om permanent uppehållstillstånd får enligt 5 kap. 3 g § fjärde stycket UtL beviljas när utlänningen har haft ett tidsbegränsat

⁸⁴ Se C-133/19, C136/19 och C 137/19 (B.M.M. m.fl.mot Belgien).

⁸⁵ Ibid.

uppehållstillstånd i minst tre år och förutsättningarna för fortsatt uppehållstillstånd fortfarande är uppfyllda. Därutöver måste de särskilda krav som gäller för permanent uppehållstillstånd vara uppfyllda. Enligt 5 kap. 7 § UtlL krävs att utlänningen kan försörja sig och att det inte råder tveksamhet om att permanent uppehållstillstånd bör beviljas med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt. Kraven gäller dock inte för barn enligt 5 kap. 8 § UtlL.

6.4 Kommentar:

Sammanfattningsvis innebär regleringen att barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning i regel får tidsbegränsade tillstånd som senare måste omprövas vid en förlängningsansökning. Systemet med tidsbegränsade uppehållstillstånd medför att frågan om fortsatt rätt till uppehållstillstånd kan komma att prövas först efter att den unga fyllt 18 år. Övergången från barn till vuxen får därmed stor rättslig betydelse, eftersom den unga inte längre prövas enligt bestämmelserna om minderåriga barn utan enligt de mer restriktiva regler som gäller för vuxna anhöriga. Medan den ursprungliga prövningen grundas på reglerna om familjeåterförening för minderåriga barn aktualiseras vid förlängningsprövningen andra rättsliga utgångspunkter.

Gemensamt för de unga som aktualiseras i denna uppsats är att deras rätt att vistas i Sverige är knuten till en förälders uppehållstillstånd och inte till en självständig tillståndsgrund. Regleringen av barns uppehållstillstånd på grund av anknytning utgår från principen om familjens enhet och att barn och föräldrar ska kunna leva tillsammans. Den centrala gränsdragningen vid 18 år innebär dock att rätten till uppehållstillstånd är nära knuten till att myndighetsåldern ännu inte uppnåtts. Enligt svensk praxis är utgångspunkten att åldern vid prövningstillfället är avgörande, medan EU-rätten i direktivstyrda familjeåterföreningsärenden i stället utgår från åldern vid ansökningstillfället. Rättsläget är därmed beroende av grunden för ansökan. Vilka möjligheter unga vuxna har att få fortsatt uppehållstillstånd när de inte längre kan åberopa rätten till familjeåterförening som minderåriga barn behandlas i nästa kapitel.

7 Uppehållstillstånd efter 18 års dagen

När ett barn som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning fyller 18 år upphör möjligheten att beviljas fortsatt uppehållstillstånd med stöd av bestämmelserna om minderåriga barn i 5 kap. 3 § UtlL. Prövningen får i stället göras enligt de bestämmelser som gäller för vuxna anhöriga. Medan bestämmelserna om minderåriga barn bygger på familjeåterförordningsdirektivet och principen om familjens enhet, utgör reglerna för vuxna anhöriga en mer restriktiv undantagsreglering som inte ger någon motsvarande rätt till uppehållstillstånd.

Detta kapitel behandlar de bestämmelser som aktualiseras när en person inte längre omfattas av reglerna om familjeåterförordning för minderåriga barn, och vilka möjligheter som finns för en ung vuxen att beviljas fortsatt uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder i Sverige.

7.1 Uppehållstillstånd för andra nära anhöriga än kärnfamiljen

Bestämmelsen om uppehållstillstånd för andra nära anhöriga än kärnfamiljen har sin bakgrund i 2 kap. 4 § första stycket 3 utlänningslagen (1989:529). Svensk anhöriginvandring bygger på principen om familjens enhet och att nära familjemedlemmar ska kunna leva tillsammans. Under 1990-talet började regleringen dock att stramas åt och regeringen framhöll att möjligheten till anhöriginvandring huvudsakligen skulle begränsas till den krets som brukar benämnas kärnfamiljen. Samtidigt ansågs det finnas behov av att i vissa fall kunna bevilja uppehållstillstånd även för andra nära anhöriga med särskilt stark anknytning till varandra. Bestämmelsen kom därmed att fungera som ett undantag från principen att anhöriginvandring normalt sätt är begränsad till kärnfamiljen.⁸⁶

Regeringen uttalade att en sådan avgränsning låg i linje med Europadomstolens praxis rörande artikel 8 EKMR och skyddet för familjelivet. Av förarbetena till utlänningslagen (1989:529) framgår att bestämmelsen exempelvis kan omfatta barn till anknytningspersonen som fyllt 18 år. Bedömningen av om någon kan anses vara en nära anhörig ska göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.⁸⁷

Den äldre bestämmelsen omfattade nära anhöriga som hade ingått i samma hushåll som anknytningspersonen. I förarbetena uttalades att det därutöver krävdes ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna, vilket också

⁸⁶ Se prop. 1996/97:25 s. 110 ff.

⁸⁷ Se prop. 1996/97:25 s.113 ff; MIG 2007:1.

kom att tillämpas i praxis. När 2005 års utlänningslag infördes kodifierades denna praxis genom att kravet på särskilt beroendeförhållande uttryckligen skrevs in i lagtext.⁸⁸

7.2 Särskilt beroendeförhållande och hushållsgemenskap

Enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL kan uppehållstillstånd beviljas en utlänningsperson som på annat sätt än vad som avses i 5 kap. 3 §, är nära anhörig till en person med uppehållstillstånd i Sverige. Bestämmelsen skiljer sig från reglerna om familjeåterförening för kärnfamiljen i 5 kap. 3 § UtL som har rättighetskaraktär. 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL anger endast en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd efter en individuell och restriktiv prövning.

För att bestämmelsen ska vara tillämplig krävs att den sökande och anknytningspersonen har levt i samma hushåll och att det föreligger ett särskilt beroendeförhållande mellan dem redan i hemlandet. Beroendeförhållandet ska vara av sådan karaktär att släktingarna svårt kan leva åtskilda från varandra.⁸⁹ Vid bedömningen krävs att det, utöver de normala känslomässiga band som typiskt sett finns mellan nära anhöriga, föreligger ytterligare omständigheter utöver de normala känslomässiga band som typiskt sett finns mellan nära anhöriga. De berörda ska vara socialt och känslomässigt beroende av varandra och ett enbart ett ekonomiskt beroende inte är tillräckligt för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas.⁹⁰ Det krävs därför att hushållsgemenskapen ska ha förelagat omedelbart före anknytningspersonens flytt till Sverige och att ansökan om familjeåterförening ges in relativt snart efter att anknytningspersonen bosatt sig här.⁹¹ Bevisbördan för att ett sådant beroendeförhållande har funnits ligger på den sökande.⁹² Bestämmelsen tar framför allt sikte på familjeåterföreningssituationer där ansökan görs från utlandet. Samtidigt finns det inte något i bestämmelsens utformning som hindrar att en ansökan prövas enligt bestämmelsen även om den ges in från Sverige.⁹³

MiÖD har slagit fast att ett beroendeförhållande som uppkommer först efter anknytningspersonens flytt till Sverige inte kan läggas till grund för uppehållstillstånd enligt bestämmelsen. Beroendeförhållandet får inte heller ha brutits genom att familjemedlemmarna levt åtskilda under längre tid. Exempelvis kan ett tidigare beroendeförhållande anses ha upphört om en förälder

⁸⁸ Se prop. 1996/97:25 s. 113 f.; prop. 2004/05:170; prop. 2005/06:72 s. 17f.

⁸⁹ Se prop. 1996/97:25 s. 113; prop. 2004/05:170 s. 180f.

⁹⁰ Se t.ex. MIG 2009:29; MIG 2016:13.

⁹¹ Se prop. 2004/05:170 s. 180 f.; prop. 1996/97:25 s. 112f.

⁹² Se prop. 1996/97:25 s. 113; prop. 2004/05:170 s. 181; MIG 2007:1.

⁹³ Se t.ex. MIG 2008:33; MIG 2009:33; MIG 2026:2.

flyttat till Sverige utan barnet och familjemedlemmarna därefter levtt åtskilda under en längre period.⁹⁴

Vid bedömningen av om ett särskilt beroendeförhållande föreligger kan flera olika omständigheter beaktas, såsom typen av släktskap, den sökandes ålder och civilstånd samt hur länge hushållsgemenskapen varat. I förarbetena framhålls exempelvis att bestämmelsen kan aktualiseras för hemmavarande vuxna barn eller föräldrar som tagits om hand av sina barn i hemlandet.⁹⁵ MiÖD har vidare uttalat att beroendeförhållandets styrka påverkas av barnets ålder och att beroendet normalt anses starkare när det gäller yngre barn.⁹⁶

7.3 Synnerliga skäl på grund av särskild anknytning

En annan grund för att bevilja uppehållstillstånd är om den sökande har en särskild anknytning till Sverige. För att tillstånd ska kunna beviljas krävs att det i så fall föreligger synnerliga skäl, 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 UtlL. Bestämmelsen kan aktualiseras när kraven på hushållsgemenskap och beroendeförhållande inte är uppfyllda.⁹⁷

Kravet på synnerliga skäl innebär att uppehållstillstånd endast kan beviljas i undantagsfall. Det krävs att omständigheterna är ömmande och udda och inte omfattas av de kriterier som anges i övriga bestämmelser i utlänningslagen.⁹⁸ Prövningen är mycket restriktiv och ska göras inom en snäv ram.⁹⁹ Bestämmelsen kan bara tillämpas på anhöriga som inte uppfyller kraven i bestämmelsens första stycke. Även extremt ömmande situationer räcker inte om de inte också är udda.¹⁰⁰

MiÖD har i flera avgöranden tolkat bestämmelsen om särskild anknytning och uttalat att prövningen ska grundas på en sammantagen bedömning av sökandes situation. Vid denna bedömning ska det beaktas om den sökandes sociala, säkerhetsmässiga eller humanitära situation framstår som särskilt utsatt.¹⁰¹ Hänsyn ska tas till den sökandes ålder, boendeförhållanden, försörjningsmöjligheter och andra omständigheter av humanitär art.¹⁰² Bestämmelsen fungerar således som en ventil men kan bara tillämpas i undantagsfall.

⁹⁴ Se MIG 2008:33; MIG 2009:29.

⁹⁵ Se prop. 2004/05:170 s. 181; prop. 1996/97:25 s. 113.

⁹⁶ MIG 2014:7.

⁹⁷ MIG 2007:1, MIG 2007:18.

⁹⁸ Se prop. 1983/84:144 s. 68–69; prop. 2004/05:170 s. 277ff; prop 2013/14:217 s. 26; Se även t.ex. MIG 2007:1 och MIG 2015:21.

⁹⁹ Se t.ex. MIG 2009:26.

¹⁰⁰ Se MIG 2015:21.

¹⁰¹ Se t.ex. MIG 2007:18 och MIG 2009:29.

¹⁰² Se MIG 2009:23.

7.4 Synnerligen ömmande omständigheter

Om uppehållstillstånd inte kan beviljas på någon annan grund, kan det enligt 5 kap. 6 § UtL göras en samlad bedömning av utlänningens situation och omständigheterna i ärendet, för att avgöra om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter som talar för att personen ändå bör få stanna i Sverige.¹⁰³ Bestämmelsen kan sägas utgöra en vidareutveckling av bestämmelsen om humanitära skäl i 1989 års utlänningslag. Den är av undantagskaraktär och har ett snävt tillämpningsområde.¹⁰⁴ Bestämmelsen är avsedd för situationer som inte omfattas av någon annan grund för uppehållstillstånd och övriga grunder måste därför prövas innan bestämmelsen kan bli aktuell.¹⁰⁵ Genom rekvisitet *synnerligen* har lagstiftaren markerat att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Även MiÖD har betonat att bestämmelsen utgör en undantagsregel med restriktiv tillämpning.¹⁰⁶ Barn får dock beviljas uppehållstillstånd enligt denna bestämmelse även om de omständigheter som framkommer inte har samma allvar och tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Skälen för att personen ska få stanna i Sverige ska vara av personlig art. Vid bedömningen ska särskilt beaktas personens hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet. Av förarbetena framgår samtidigt att det inte uttömmande går att ange alla omständigheter som kan beaktas vid bedömningen.¹⁰⁷ MiÖD har uttalat att de omständigheter som läggs till grund för ett uppehållstillstånd enligt bestämmelsen måste vara av särskilt allvarlig beskaffenhet och att det ska framstå som inhumant eller oproportionerligt att utvisa personen.¹⁰⁸

Vid bedömningen av vuxna personers anknytning till Sverige kan endast laglig vistelsetid i landet beaktas. Det avgörande är dock inte vistelsetiden i sig utan vilken anknytning personen har utvecklat till Sverige. Tidigare uppehållstillstånd för exempelvis studier, arbete eller anknytning kan bidra till att skapa en sådan anknytning som får betydelse vid prövningen.¹⁰⁹ Den sammanlagda tiden i Sverige kan därför indirekt få betydelse eftersom en längre vistelse kan innebära att starkare sociala och personliga band till landet etablerats.¹¹⁰ Möjligheten att bevilja uppehållstillstånd till vuxna personer som inte har medsökande barn enbart på grund av lång vistelsetid är

¹⁰³ Se prop. 2004/05:170 s. 187.

¹⁰⁴ Se prop. 2004/05:170 s. 280.

¹⁰⁵ Se prop. 2004/05:170 s. 185 f.; prop. 2013/14:216 s. 8.

¹⁰⁶ Se t.ex. MIG 2007:33 och MIG 2018:16.

¹⁰⁷ Se prop. 2004/05:170 s. 187 och 192.

¹⁰⁸ Se MIG 2014:9.

¹⁰⁹ Se prop. 2020/2021:191, s. 117ff.

¹¹⁰ Se MIG 2012:13.

emellertid mycket begränsad och enligt MiÖD närmast obefintlig.¹¹¹ Vidare ska vistelsetiden för en sökande som under en stor del av tiden i Sverige varit barn, som utgångspunkt inte bedömas annorlunda än för vuxna, om inte särskilda omständigheter föranleder annat.¹¹²

Bedömningen enligt 5 kap. 6 § UtL aktualiserar även Sveriges konventionsåtaganden enligt artikel 8 EKMR. Vid prövningen ska det beaktas om ett avslag och ett beslut om utvisning skulle innebära ett oproportionerligt ingrepp i utlänningens rätt till privat- eller familjeliv.¹¹³

7.5 Kommentar

De bestämmelser som behandlats i detta kapitel illustrerar hur möjligheterna att beviljas uppehållstillstånd begränsas när en ung person fyller 18 år.

Övergången från minderårig till myndig innebär att prövningen flyttas från en rättighetsbaserad reglering som bygger på principen om familjens enhet, till undantagsbestämmelser med mycket snäva tillämpningsområden. Genomgången visar att möjligheterna för unga vuxna att beviljas fortsatt uppehållstillstånd efter 18-årsdagen i stor utsträckning är beroende av att högt ställda krav är uppfyllda.

Kravet på särskilt beroendeförhållande förutsätter exempelvis något utöver de normala känslomässiga band som typiskt sett finns mellan föräldrar och vuxna barn. Bestämmelsen är huvudsakligen utformad för familjeåterföreningssituationer från utlandet där hushållsgemenskapen och beroendeförhållandet etablerats före flytten till Sverige. Den tar där med sikte på situationer där familjemedlemmarna levit åtskilda, snarare än fall där en ung person redan befinner sig i Sverige och har etablerat sitt liv här tillsammans med sin familj. Den situation som aktualiseras vid tonårsutvisningar skiljer sig därmed från den typ av situationer som bestämmelsen huvudsakligen varit utformad för. För en ung person som växt upp i Sverige med sina föräldrar torde bestämmelsen om särskilt beroendeförhållande därför sällan bli tillämplig, eftersom beroendeförhållandet ska ha förelegat redan i hemlandet och hushållsgemenskapen ska ha varit obruten.

Även bestämmelsen om synnerliga skäl på grund av särskild anknytning präglas av en restriktiv tillämpning. Trots att bestämmelsen fungerar som en ventil framgår av praxis att det krävs omständigheter av närmast exceptionell karaktär för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas.

¹¹¹ Se MIG 2007:15.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Se t.ex. MIG 2012:13 och MIG 2018:16.

När det gäller bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter i 5 kap. 6 § UtIL, har lagstiftaren och MiÖD uttalat att bestämmelsen ska användas endast i undantagsfall. Även om bestämmelsen är avsedd att möjliggöra en samlad och individualiserad bedömning, framgår att utrymmet för vuxna personer att beviljas uppehållstillstånd är mycket begränsat.

Bestämmelserna kan uppfattas som överlappande men det kan konstateras att bestämmelsen om synnerliga skäl förutsätter särskild anknytning till Sverige för att kunna ligga till grund för ett uppehållstillstånd. Av bestämmelsen om synnerligen ömmande omständigheter, framgår i stället att en samlad bedömning ska göras av utlänningens samlade situation där anpassningen till Sverige är en av flera omständigheter som kan beaktas. Bestämmelsen blir således tillämplig först när övriga grunder för uppehållstillstånd prövats och i undantagsfall.

Kapitlet visar att anknytning till Sverige inte enbart handlar om vistelsetidens längd utan även om andra band som utvecklats under vistelsen. Detta får särskild betydelse i situationer där den sökande tillbringat stora delar av sin uppväxt i Sverige. Trots detta framgår att den som hunnit fylla 18 år vid prövningstillfället som utgångspunkt ska bedömas enligt samma kriterier som andra vuxna, även om anknytningen till Sverige huvudsakligen etablerats under barndomen. Personer som tillbringat en betydande del av sin uppväxt i Sverige bedöms därmed enligt samma restriktiva kriterier som vuxna personer utan motsvarande etablering i landet. Övergången till vuxenregleringen innebär därmed inte bara en formell förändring av vilka bestämmelser som blir tillämpliga, utan också ett skifte i hur familjeliv och anknytning värderas. Kapitlet visar även att artikel 8 EKMR får betydelse som en yttersta skyddsmekanism i dessa situationer. Hur artikel 8 ska tillämpas för unga vuxna är en fråga som behandlas i nästa kapitel.

8 Tillämpningen av artikel 8 EKMR i Europadomstolens praxis

Som framkommit av kapitel 3 skyddar artikel 8 EKMR rätten till privat- och familjeliv. Bestämmelsen innebär inte någon generell rätt till uppehållstillstånd eller rätt att välja i vilket land familjelivet ska utövas. Samtidigt har Europadomstolen i ett flertal avgöranden slagit fast att beslut om utvisning eller andra åtgärder som skiljer familjemedlemmar åt kan utgöra ingrepp i rätten till familjeliv och därför måste vara proportionerliga.

I detta kapitel följer en redogörelse för hur Europadomstolen har behandlat hur artikel 8 ska tillämpas i situationer som rör vuxna barn och deras relation till sina föräldrar eller andra nära anhöriga. Domstolens praxis visar att familjeliv i konventionens mening kan föreligga mellan vuxna familjemedlemmar, men att bedömningen varierar beroende på den aktuella situationen.

I vissa fall har domstolen uppställt krav på ytterligare beroendefaktorer utöver normala känslomässiga band för att familjeliv ska anses föreligga mellan vuxna anhöriga. I andra avgöranden har domstolen i stället ansett att familjeliv föreligger mellan unga vuxna och deras föräldrar utan något sådant krav, särskilt när den unge vuxne fortfarande sammanbor med sin förälder och ännu inte bildat egen familj.

Distinktionen mellan dessa två praxislinjer är central för bedömningen av tonårsutvisningar. Frågan i dessa situationer gäller inte familjeåterförening i egentlig mening, utan om staten har rätt att avsluta ett redan etablerat familjeliv i värdlandet genom utvisning av en ung vuxen som fortfarande lever inom föräldrahushållet. Detta kapitel syftar till att analysera Europadomstolens praxis avseende familjeliv mellan föräldrar och vuxna barn och att undersöka vilken praxislinje som är relevant vid tonårsutvisningar.

8.1 Krav på ytterligare beroendefaktorer

Följande avgöranden illustrerar den praxislinje där Europadomstolen uppställt krav på ytterligare beroendefaktorer för att familjeliv mellan vuxna anhöriga ska anses föreligga enligt artikel 8 EKMR. Praxislinjen har huvudsakligen utvecklats i mål som rör familjeåterförening eller andra situationer där vuxna familjemedlemmar redan lever självständigt från varandra.

Kwakyé-Nti och Dufie mot Nederländerna

Avgörandet rörde familjeåterförening i Nederländerna mellan föräldrar bosatta i landet och deras tre söner som var kvar i Ghana. I målet prövades om nederländska myndigheters avslag på ansökningar om uppehållstillstånd för familjens tre söner stred mot artikel 8. Två av barnen var över 18 år vid

tidpunkten för ansökan. Domstolen konstaterade att förhållanden mellan vuxna inte nödvändigtvis skyddas av artikel 8 utan att ytterligare beroendefaktorer utöver normala känslomässiga band finns. Eftersom något sådant särskilt beroende inte ansågs styrkt och då familjen kunde upprätthålla kontakten på annat sätt fann domstolen att Nederländerna inte hade åsidosatt artikel 8 genom att avslå ansökningarna.

Slivenko mot Lettland

I avgörandet prövades om Lettlands utvisning av en mamma och hennes vuxna dotter till Ryssland stred mot artikel 8 EKMR. Sökandena hade levt i Lettland i större delen av sina liv. De utvisades i samband med tillbakadragandet av ryska trupper efter Sovjetunionens upplösning, eftersom mammas make hade varit rysk militärofficer. I målet uppkom frågan om sökandena kunde återopa sitt familjeliv med mammans föräldrar som också bodde i Lettland som skäl mot utvisningen. Domstolen fann att utvisningen utgjorde ett ingrepp i deras privatliv enligt artikel 8, men ansåg inte att relationen omfattades av skyddet för familjeliv. Domstolen motiverade det med att föräldrarna inte tillhörde kärnfamiljen och att något beroendeförhållande inte förelåg utöver normala familjeband.

Khan mot Tyskland

Europadomstolen prövade om en utvisning av en pakistansk kvinna stred mot artikel 8 EKMR. Kvinnan hade vistats lagligen i Tyskland i över 20 år men ansågs vid prövningen utgöra en fara för allmän säkerhet. Hon hade en vuxen son bosatt i Tyskland vid tidpunkten för prövningen. Domstolen formulerade principen om att relationer mellan föräldrar och vuxna barn inte faller inom ramen för familjeliv i artikel 8:s mening, om det inte visas att ytterligare beroendefaktorer föreligger utöver de normala känslomässiga band som naturligt förekommer mellan anhöriga.¹¹⁴ Domstolen hänvisade till *Slivenko* och *Kwakyé-Nti* som stöd för denna princip.

Mamman och sonen bodde inte tillsammans och sonen levde ett självständigt liv. Domstolen fann att det inte fanns några förhållanden mellan kvinnan och hennes vuxna son som krävde hennes närvaro i Tyskland och att deras kontakter kunde fortsätta på andra sätt. Ett familjeliv enligt artikel 8 ansågs inte etablerat mellan dem och utvisningen bedömdes därmed inte utgöra en kränkning av artikel 8. Domstolen fann dock utvisningen som ett ingrepp i hennes privatliv med hänvisning till hennes långa vistelsetid i landet, men den ansågs efter en proportionalitetsbedömning vara förenlig med artikel 8.

¹¹⁴ Se punkt 38 och punkt 50.

8.2 Praxislinje utan krav på ytterligare beroendefaktorer för unga vuxna vid hushållsgemenskap med sina föräldrar

Följande avgöranden illustrerar en praxislinje där Europadomstolen inte uppställt något krav på ytterligare beroendefaktorer för att familjeliv mellan unga vuxna och deras föräldrar ska anses föreligga enligt artikel 8 EKMR. Målen rör unga vuxna som fortfarande lever i hushållsgemenskap med sina föräldrar, ännu inte bildat egen familj, har etablerat sitt liv i konventionsstaten och i många fall tillbringat större delen av sin uppväxt i där. Rättsfallen visar att Europadomstolen i sådana situationer fäster särskild vikt vid den fortsatta familjegemenskapen, den ungas grad av självständighet och anknytningen till värdlandet, snarare än vid förekomsten av ett särskilt beroendeförhållande. Samtidigt framgår att sammanboende i sig inte automatiskt är tillräckligt för att familjeliv ska anses föreligga, utan att bedömningen även påverkas av bland annat den unges ålder, självständighet och sociala etablering.

Maslov mot Österrike

I avgörandet prövades om Österrikes beslut att utvisa en bulgarisk man stred mot artikel 8. Sökanden hade kommit till Österrike som sexåring tillsammans med sin familj och tillbringat större delen av sin uppväxt där. Efter avtjänat straff beslutade österrikiska myndigheter om utvisning och utreseförbud. Vid tidpunkten för utvisningen var han 19 år, bodde hos sina föräldrar och hade inte bildat egen familj.

Europadomstolen konstaterade att utvisningen innebar ett ingrepp i både sökandens privat- och familjeliv. Domstolen framhöll att unga personer som tillbringat större delen av sin uppväxt i ett land har en mycket stark anknytning dit och uttalade att mycket starka skäl krävs för att motivera en utvisning i sådana situationer. Domstolen betonade statens skyldighet att beakta barnets bästa och främja återintegrering av unga lagöverträdare. Utvisningen ansågs oproportionerlig och därmed strida mot artikel 8 EKMR.

Bousarra mot Frankrike

I målet prövades om Frankrikes utvisning av en 24 årig marockansk man stred mot artikel 8 EKMR. Sökanden hade kommit till Frankrike som spädbarn, var ensamstående, barnlös och bodde hos sina föräldrar. Efter att ha dömts för flera brott beslutade franska myndigheter om utvisning till Marocko.

Europadomstolen hänvisade till tidigare avgöranden rörande unga vuxna som ännu inte bildat egen familj där domstolen godtagit att deras relationer till föräldrar och andra familjemedlemmar kan omfattas av skyddet för

familjeliv enligt artikel 8. Familjeliv ansågs därmed föreligga utan krav på ytterligare beroendefaktorer. Domstolen fäste stor vikt vid att sökanden tillbragt hela sin uppväxt i Frankrike, saknade reell anknytning till Marocko och hade huvuddelen av sina sociala, kulturella och familjära band i Frankrike. Utvisningen ansågs därför oproportionerlig och stred mot artikel 8. Faktisk hushållsgemenskap och etablerad anknytning till värdlandet tillmättes större betydelse än kravet på särskilt beroendeförhållande.

A.A. mot Storbritannien

I målet prövades om utvisningen av en 24 årig man från Nigeria stred mot artikel 8 i EKMR. Sökanden hade kommit till Storbritannien som 13-åring på anknytning till sin mamma och hade levt större delen av sin ungdom där. Vid 15 års ålder dömdes han för ett sexualbrott, varefter brittiska myndigheter beslutade om utvisning.

Europadomstolen konstaterade att sökanden, som ung vuxen utan egen familj och fortfarande bosatt tillsammans med sin mamma, kunde anses ha ett skyddsvärt familjeliv enligt artikel 8. Domstolen hänvisade till tidigare avgöranden där krav på ytterligare beroendefaktorer uppställts mellan vuxna barn och föräldrar, men framhöll samtidigt att unga vuxna som inte bildat egen familj och fortfarande lever tillsammans med sina föräldrar kan omfattas av artikel 8 utan att något särskilt beroendeförhållande behöver visas.

Domstolen ansåg dock inte att det var nödvändigt att slutligt avgöra frågan om familjeliv förelåg, eftersom artikel 8 även skyddar privatlivet, vilket omfattar en persons sociala relationer, identitet och anknytning till samhället där personen lever. En utvisning skulle därmed innebära ett ingrepp i personens privatliv oavsett om ett familjeliv ansågs föreligga eller inte. Domstolen framhöll att proportionalitetsbedömningen sker utifrån samma omständigheter oavsett om det är privatliv eller familjeliv som blir aktuellt.

Vid proportionalitetsbedömningen fäste domstolen stor vikt vid sökandens långa vistelse och starka kulturella och sociala integration i Storbritannien och att han efter frigivningen inte återfallit i brott. Utvisningen ansågs oproportionerlig och därmed strida mot artikel 8.

Nacir m.fl. mot Sverige

I detta mål prövade Europadomstolen om Sveriges beslut att utvisa delar av en familj från Kosovo stred mot artikel 8 i EKMR. Familjen bestod av två makar och deras två söner, varav den äldste, som var 21 år vid prövningstillfället, hade beviljats permanent uppehållstillstånd i Sverige på grund av allvarlig psykisk ohälsa. Familjen hade sammanbott sedan ankomsten till Sverige och även i hemlandet, och den äldste sonens hälsotillstånd var en omständighet i bedömningen.

Europadomstolen beaktade familjen som en enhet och konstaterade att ett skyddsvärt familjeliv förelåg mellan familjemedlemmarna trots att sonen uppnått myndig ålder. Domstolen uttalade att omständigheten att sonen fyllt 18 år inte förändrade att han fortfarande var en beroende medlem av familjen. Eftersom det inte ansågs föreligga några oöverstigliga hinder mot att familjen kunde återförenas i Kosovo fann domstolen dock att utvisningsbeslutet inte var oproportionerligt och att artikel 8 i EKMR därför inte hade kränkts.

Azerkane mot Nederländerna

I rättsfallet prövades om återkallelse av uppehållstillstånd och återreseförbud för en 22-årig marockansk man stred mot artikel 8 EKMR.

Sökanden var född och uppvuxen i Nederländerna, bodde hos sina föräldrar och hade inte bildat egen familj. Han hade gjort sig skyldig till upprepad och allvarlig brottslighet.

Domstolen redogjorde för den allmänna regeln att relationer mellan vuxna anhöriga inte nödvändigtvis skyddas utan ytterligare beroendefaktorer, men konstaterade samtidigt att domstolen i ett antal mål rörande unga vuxna som sammanbor med sina föräldrar och inte bildat egen familj inte uppställt något sådant krav. Avgörandet illustrerar därmed hur domstolen behandlar dessa praxislinjer parallellt och gör en åtskillnad mellan vuxna anhöriga generellt och unga vuxna som fortfarande lever inom föräldrarnas hushåll.

Europadomstolen fann att familjeliv förelåg mellan sökanden och hans föräldrar utan att kräva ytterligare beroendefaktorer. Han ansågs även ha ett skyddsvärt privatliv eftersom han var född och uppvuxen i Nederländerna och hade huvuddelen av sina sociala och kulturella band där. Utvisningen ansågs dock som proportionerlig med hänsyn till brotten han begått. Domstolen fann att en rimlig avvägning gjorts mellan sökandens intressen och samhällets intresse av att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Artikel 8 ansågs därför inte vara kränkt.

Av domen framgår att nederländsk rätt har anpassats för att spegla Europadomstolens praxis. Familjeliv anses där föreligga mellan föräldrar och unga vuxna mellan 18 och cirka 25 år som sammanbor med föräldrarna och inte bildat egna familjer, utan krav på ytterligare beroendefaktorer.¹¹⁵

V.N. m.fl. mot Sverige

Målet rörde en azerbajdzjansk familj där mamman var döende i cancer. Europadomstolen prövade om svenska myndigheters vägran att bevilja uppehållstillstånd eller stoppa verkställigheten av ett utvisningsbeslut stred

¹¹⁵ Se p. 45.

mot artikel 8. Pappan hade nekats uppehållstillstånd eftersom svenska myndigheter ansåg att han utgjorde ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Europadomstolen redogjorde för regeln om att relationer mellan vuxna barn och föräldrar normalt kräver ytterligare beroendefaktorer för att omfattas av skyddet för familjeliv. Domstolen hänvisade samtidigt till tidigare praxis där sådana krav inte uppställts för unga vuxna som fortfarande lever med sina föräldrar och ännu inte bildat egen familj. Domstolen ansåg att familjeliv förelåg mellan familjemedlemmarna.

Familjeliv ansågs föreligga mellan övriga familjemedlemmar. Den vuxne sonen som bodde själv, arbetade och levde självständigt, ansågs inte omfattas av skyddet för familjeliv i förhållande till sin pappa eftersom något särskilt beroende inte hade visats. Domstolen fann att svenska myndigheter inte överskridit sitt bedömningsutrymme och artikel 8 EKMR ansågs därför inte ha kränkts.

Europadomstolen kopplade bedömningen av familjeliv till den unga vuxnas självständighet och fortsatta hushållsgemenskap med föräldrarna. Den unga vuxna sonen ansågs falla utanför skyddet för familjeliv just eftersom han levde självständigt, arbetade och bodde ensam. Motsatsvis antyder domen att unga vuxna som fortfarande lever inom föräldrarnas hushåll och inte bildat egen familj kan omfattas av skyddet för familjeliv utan krav på ytterligare beroendefaktorer. Europadomstolen beskriver de två parallella praxislinjerna. Avgörandet tyder på att bedömningen inte bara tar sikte på den biologiska relationen eller åldern i sig, utan även på graden av självständighet och faktisk hushållsgemenskap.

8.3 Kommentar

8.3.1 Två parallella praxislinjer vid bedömningen av familjeliv mellan vuxna barn och föräldrar

Genomgången visar att Europadomstolens praxis inte är enhetlig i fråga om familjeliv mellan vuxna barn och föräldrar enligt artikel 8. Domstolen tycks uppställa två parallella praxislinjer beroende på den aktuella situationens karaktär.

Den första linjen omfattar situationer där familjemedlemmarna inte sammanbor i värdlandet, antingen för att de vuxna barnen befinner sig i ett annat land och söker återförening, eller för att de lever i olika hushåll. I dessa situationer har domstolen återkommande slagit fast att normala känslomässiga band inte är tillräckliga för att familjeliv ska anses föreligga utan att ytterligare beroendefaktorer styrks.

Den andra linjen tar sikte på en situation med unga vuxna som ännu inte bildat egen familj och som fortfarande sammanlever med sina föräldrar i värdlandet. I dessa fall har domstolen ansett att familjeliv föreligger utan krav på ytterligare beroendefaktorer. Bedömningen tar sikte på den faktiska familjesituationen, den ungas grad av självständighet och om personen fortfarande är en del av föräldrarnas hushåll. Denna linje verkar vara minst lika fast etablerad i Europadomstolens praxis som den första linjen. I fallet *Azerkane mot Nederländerna* redogjorde domstolen uttryckligen för de två linjerna parallellt, och av samma avgörande framgår att nederländsk rätt anpassats för att spegla denna praxis, vilket illustrerar att distinktionen mellan linjerna har rättslig relevans. I den andra linjen verkar hushållsgemenskapen och den unga vuxnas grad av självständighet tillmätas större betydelse än huruvida det föreligger ett särskilt beroendeförhållande.

Av rättsfallen framträder ett mönster där skyddet för familjeliv är starkare när den unga vuxna fortfarande lever inom föräldrarnas hushåll och ännu inte etablerat ett självständigt liv. I takt med ökad självständighet verkar skyddet för familjeliv försvagas, samtidigt som privatlivet kan få större betydelse vid bedömningen enligt artikel 8.¹¹⁶

Den situation där en ung vuxen redan lever tillsammans med sin förälder i en konventionsstat och frågan gäller om staten får ingripa i det redan etablerade familjelivet, är den typ av situation som den andra praxislinjen verkar utformad för. Det talar för att den andra linjen är mer relevant vid bedömningen av tonårsutvisningar.

8.3.2 Praxislinjernas olika kontext och betydelse för tonårsutvisningar

En möjlig förklaring till att Europadomstolen utvecklat två olika praxislinjer är att avgörandena rör olika typer av migrationsrättsliga situationer. Den praxislinje där krav på ytterligare beroendefaktorer uppställs har huvudsakligen utvecklats i mål om familjeåterförening eller i situationer där vuxna familjemedlemmar redan lever självständigt från varandra. I dessa fall har domstolen intagit en mer restriktiv hållning till när familjeliv ska anses föreligga. Den andra praxislinjen rör situationer där ett redan etablerat familjeliv inom konventionsstaten riskerar att brytas genom ett utvisningsbeslut. I dessa mål lever den unge vuxne fortfarande tillsammans med sina föräldrar, har inte bildat egen familj och är ofta socialt och kulturellt etablerad i konventionsstaten.

¹¹⁶ Se *A.A. mot Storbritannien*.

Skillnaden mellan praxislinjerna kan liknas vid distinktionen mellan familjeåterförening och familjesammanhållning. Den första situationen handlar om att skapa eller återupprätta familjeliv mellan personer som redan lever åtskilda, medan den andra gäller statens möjlighet att bryta upp ett redan etablerat familjeliv.

I MIG 2015:21 uttalade MiÖD just att Europadomstolens praxis skiljer mellan å ena sidan utvisnings- och separationsfall där familjeliv redan etablerats i värdlandet och å andra sidan familjeåterföreningsfall från utlandet. Även i MIG 2026:2 nämner MiÖD att familjeliv i vissa fall kan föreligga för unga vuxna med hänvisning till *A.A. mot Storbritannien* och *Nacir m.fl. mot Sverige*, men utan att redogöra för att dessa avgöranden är uttryck för en självständig praxislinje som inte uppställer krav på ytterligare beroendefaktorer och inte heller för hur de förhåller sig till *Khan*-linjen.

Om denna distinktion inte tydliggörs finns en risk att avgörandet ger underinstanser intrycket att *Khan*-linjens krav på ytterligare beroendefaktorer gäller generellt, även i situationer där Europadomstolen inte uppställt något sådant krav. Det kan leda till att domstolar tillämpar en mer restriktiv syn på familjeliv mellan unga vuxna och deras föräldrar än vad som följer av praxis. Om domstolar skulle tillämpa samma princip på situationer där en ung vuxen vuxit upp tillsammans med sina föräldrar i värdlandet, fortfarande lever inom familjens hushåll och inte har etablerat ett självständigt vuxenliv skulle det innebära en kontextförskjutning som ovan rättsfall inte ger stöd för.

8.3.3 Statens bedömningsutrymme

Europadomstolen erkänner att konventionsstaterna har ett visst nationellt bedömningsutrymme vid tillämpningen av artikel 8 EKMR.¹¹⁷ Utrymmet är dock inte obegränsat utan står under Europadomstolens tillsyn. Domstolens uppgift är att pröva om staten upprätthållit en rimlig balans mellan den enskildes rätt till privat- och familjeliv och statens motstående intresse, där ibland intresset av reglerad invandring.¹¹⁸ Den proportionalitetsbedömningen som görs måste därför hålla sig inom konventionens ramar och den praxis som utvecklats av Europadomstolen.

EKMR gäller som svensk lag och enligt 2 kap. 19 § RF får lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt konventionen. Svenska domstolar är därför skyldiga att tolka och tillämpa nationell rätt i

¹¹⁷ Se prop. 2015/16:18 s. 13. Doktrinen om ”margin of appreciation” utvecklades tidigt av Europadomstolen, se exempelvis *Handyside mot Förenade kungariket*, dom den 7 december 1976, mål nr 5493/72.

¹¹⁸ Se t.ex. *Khan mot Tyskland* p. 40; se kapitel. 3 denna uppsats.

överensstämmelse med EKMR. Om Europadomstolens praxis ger stöd för att familjeliv kan föreligga mellan unga vuxna och deras föräldrar, utan krav på ytterligare beroendefaktorer i situationer av fortsatt hushållsgemenskap, bör det beaktas vid tillämpningen av svensk migrationsrätt. Det väcker frågan om MiÖD i MIG 2026:2 i tillräcklig utsträckning beaktat den praxislinje som gäller unga vuxna i hushållsgemenskap.

9 Analys och diskussion

I detta avslutande kapitel diskuteras de slutsatser som kan dras av uppsatsen med fokus på vilket utrymme unga vuxna har att beviljas fortsatt uppehållstillstånd efter 18-årsdagen. Kapitlet behandlar särskilt relationen mellan utlänningslagens systematik och skyddet för familjeliv enligt artikel 8 EKMR, och de frågor som aktualiseras när ett etablerat familjeliv består efter att den ursprungliga anknytningsgrunden upphört till följd av myndig ålder.

9.1 MIG 2026:2

MIG 2026:2 är det första avgörandet från MiÖD som behandlar den rättsliga situationen för unga vuxna som drabbas av tonårsutvisningar. Avgörandet är därför av stor betydelse för framtida rättstillämpning. Domen klargör prövningsordningen för de bestämmelser som kan aktualiseras i dessa situationer, men ger samtidigt upphov till frågor om hur Europadomstolens praxis om unga vuxnas familjeliv presenterats och integrerats i den migrationsrättsliga bedömningen.

9.1.1 Valet av praxislinje

Vid en analys av hur MiÖD presenterar och tillämpar Europadomstolens praxis framstår det som att avgörandet inte fullt återspeglar den praxislinje som Europadomstolen utvecklat för situationer av liknande slag som tonårsutvisningar aktualiserar.

Tonårsutvisningar kännetecknas av situationer där en ung vuxen vuxit upp i Sverige tillsammans med sina föräldrar, fortfarande lever i föräldrahushållet och inte har bildat en egen familj när frågan om utvisning aktualiseras. Dessa omständigheter överensstämmer i väsentliga delar med den praxislinje som utvecklats genom exempelvis *Maslov mot Österrike*, där Europadomstolen inte uppställt krav på ytterligare beroendefaktorer för att familjeliv mellan unga vuxna och deras föräldrar ska anses föreligga. Det avgörande har i stället varit den faktiska hushållsgemenskapen och att den unge vuxne ännu inte etablerat ett eget familjeliv.

Den praxislinje som kommer till uttryck i exempelvis *Khan mot Tyskland* har däremot huvudsakligen utvecklats i situationer där familjemedlemmarna inte sammanbor i värdlandet. Det kan därför ifrågasättas om *Khan*-linjens krav på ytterligare beroendefaktorer är överförbara på den kontext som aktualiserades i MIG 2026:2.

9.1.2 Kravet på beroende och Europadomstolens praxis om unga vuxnas familjeliv

Vid prövningen av om det förelåg ett särskilt beroendeförhållande enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL uppställde MiÖD krav på ytterligare beroendefaktorer mellan C.C. och hennes mamma. Domstolen hänvisade i detta sammanhang till *Khan mot Tyskland*. Som framgått i uppsatsen har Europadomstolens krav på ytterligare beroendefaktorer utvecklats i mål som rör familjeåterförening eller situationer där de berörda inte lever i hushållsgemenskap i konventionsstaten. Som stöd för den principen hänvisade Europadomstolen till p. 38 i *Khan mot Tyskland* som i sin tur hänvisar till *Kwakye-Nti och Dufie mot Nederländerna* och *Slivenko mot Lettland*. Dessa avgöranden rör en annan migrationsrättslig kontext som bland annat avser familjeåterförening och familjeliv med äldre föräldrar. I de fallen sammanbor inte familjemedlemmarna, vilket alltså är en annan kontext än den som aktualiseras i C.C:s fall.

MiÖD konstaterade visserligen vid prövningen enligt artikel 8 EKMR att familjeliv förelåg mellan C.C. och hennes mamma utan krav på ytterligare beroendefaktorer och framhöll att familjeliv ofta redan är etablerat i utvisningsfall. Domstolen utvecklar dock inte hur denna bedömning förhåller sig till det tidigare uppställda kravet på ytterligare beroendefaktorer enligt *Khan mot Tyskland*. Det framgår inte om *Khan*-linjen ges en annan betydelse vid prövningen enligt 5 kap 3 a § första st 2 UtL, eller om domstolen implicit stödjer sig på den parallella praxislinjen avseende unga vuxna i fortsatt hushållsgemenskap, utan att redovisa det.

Detta ger upphov till frågan om MiÖD sammanblandar den nationella prövningen av särskilt beroendeförhållande med den konventionsrättsliga bedömningen av familjeliv enligt artikel 8 EKMR. Visserligen är bestämmelsen i 5 kap. 3 a § första stycket 2 UtL utformad för familjeåterföreningssituationer, där *Khan*-linjens krav på ytterligare beroendefaktorer framstår som relevant. C.C:s situation rörde däremot inte familjeåterförening utan ett etablerat familjeliv. Hon levde i hushållsgemenskap med sin mamma och hade inte etablerat ett eget familjeliv. I en sådan situation framstår den praxislinje som inte uppställer krav på ytterligare beroendefaktorer för unga vuxna som mer relevant.

Detta illustrerar de svårigheter som uppstår när en bestämmelse som huvudsakligen utformats för familjeåterföreningssituationer ska tillämpas på tonårsutvisningar. Domen ger intryck av att *Khan*-linjens krav på ytterligare beroendefaktorer både tillämpas och frångås. Det framstår därför som oklart hur MiÖD egentligen förhåller sig till *Khan*-linjens tillämplighet i den aktuella situationen.

Invändningen mot MIG 2026:2 avser inte nödvändigtvis själva utgången i målet, utan den bild av Europadomstolens praxis som kommer till uttryck i domen. Det hade varit mer förenligt med Europadomstolens praxis att tydligt klargöra att C.C:s situation föll inom den praxislinjen där familjeliv kan föreligga utan krav på ytterligare beroendefaktorer. En sådan bedömning hade inte uteslutit att proportionalitetsbedömningen ändå utföll till statens fördel och att utvisningen ansågs förenlig med artikel 8 EKMR.

Till skillnad från flera av de avgöranden som behandlats i uppsatsen hade C.C. nämligen vistats relativt kort tid i Sverige och saknade den starka och långvariga anknytning till konventionsstaten som präglade den praxislinje som utvecklats genom *Maslov mot Österrike*. Hon hade tillbringat större delen av sitt liv i Thailand och hennes anknytning till Sverige var begränsad. Statens intresse av en reglerad invandring hade alltså kunnat väga tyngre än hennes intresse av familjeliv.

MIG 2026:2 är ett vägledande prejudikat avsett att styra underinstansernas rättstillämpning av tonårsutvisningar. Om underinstanser uppfattar avgörandet som att ytterligare beroendefaktorer generellt krävs för familjeliv mellan vuxna barn och deras föräldrar, finns en risk att svenska domstolar tillämpar en högre tröskel än vad artikel 8 EKMR, eller rent av avhåller sig från att göra mer nyanserade artikel 8-prövningar. Detta gäller särskilt i de fall som är mer ingripande än C.C:s situation, exempelvis när den unge vuxne tillbringat större delen av sin uppväxt i Sverige och saknar reella band till ursprungslandet. Skillnaden mellan att ha anlänt som 12-åring och som 17-åring är betydelsefull. Den som tillbringat större delen av sin uppväxt i Sverige har typiskt sätt utvecklat sin språkliga, kulturella och sociala identitet här och har därmed en förankring i landet.

En mer ändamålsenlig prövning av artikel 8 EKMR hade inneburit att domstolen först klargjort att familjeliv föreligger utan krav på ytterligare beroendefaktorer och därefter prövat om utvisningen är proportionerlig mot bakgrund av samtliga relevanta omständigheter. Domstolen hade kunnat redogöra för den etablerade linjen i praxis som avser unga vuxna i hushållsgemenskap. Det hade kunnat betonas att utvisning av en person som levt lagligt i Sverige sedan barndomen, tillsammans med sin familj, kräver tungt vägande statliga intressen för att vara proportionerlig. När ett vägledande avgörande betonar en restriktiv tolkning och utelämnar den praxislinje som tar sikte på den aktuella situationen, finns risk att rättsläget framställs som mer restriktivt än vad Europadomstolens praxis ger stöd för. Domen hade därmed kunnat nå samma utgång i det enskilda fallet men samtidigt ge ett annat vägledningsvärde.

9.2 Det rättsliga mellanläget efter 18-årsdagen

Av uppsatsen framgår att det rättsliga utrymmet för unga vuxna att beviljas fortsatt uppehållstillstånd efter att ha fyllt 18 år är begränsat. Anknytningsgrunden enligt 5 kap. 3 § första stycket 2 UtIL upphör vid myndighetsålder, och den prövning som därefter aktualiseras sker inom ramen för bestämmelser av undantagskaraktär. MIG 2026:2 bekräftar att ventilerna i 5 kap. 3 a § och 5 kap. 6 § UtIL ska tillämpas restriktivt och subsidiärt i förhållande till varandra.

Genomgången av utlänningslagens anknytningsregler visar att 18-årsdagen fungerar som en brytpunkt där anknytningen mellan föräldrar och deras barn inte längre tillmäts samma skydd. Det avgörande är inte att familjelivet upphör eller att den ungas anknytning till Sverige försvagas, utan att omständigheterna värderas annorlunda efter man blivit myndig. Samma familjeliv som före 18-årsdagen utgjort grund för uppehållstillstånd omklassificeras till en undantagssituation som bara i särskilda fall anses motivera fortsatt uppehållstillstånd. Övergången till vuxenregleringen innebär därmed inte bara en förändring av vilka bestämmelser som blir tillämpliga, utan också ett skifte i hur familjerelationer och anknytning värderas.

Således uppstår ett rättsligt mellanläge där den unga vuxna inte längre omfattas av barnregleringen men inte heller passar in i de kategorier som gäller för vuxna anhöriga. Trots att anknytningen till Sverige i många fall etablerats under barndomen sker bedömningen efter 18-årsdagen enligt samma restriktiva kriterier som för andra vuxna.

När utlänningslagens bestämmelser inte fångar situationen för unga vuxna i fortsatt hushållsgemenskap får bedömningen enligt artikel 8 EKMR betydelse för att familjelivet ska kunna beaktas. Skyddet är dock i stor utsträckning beroende av hur domstolarna tolkar Europadomstolens praxis och vilken betydelse som tillmäts den ungas anknytning.

9.3 Förändringar i migrationsrätten och framväxten av tonårsutvisningar

Tonårsutvisningarna kan inte förstås som en isolerad företeelse, utan bör sättas i relation till de förändringar av svensk migrationsrätt som skett sedan 2016. Övergången från permanenta till tidsbegränsade uppehållstillstånd har förändrat förutsättningarna för unga att behålla sin anknytningsrätt. Under det tidigare systemet aktualiserades sällan frågan om fortsatt uppehållstillstånd efter 18-årsdagen, eftersom barn som huvudregel redan hade beviljats permanent uppehållstillstånd innan de blev myndiga. Genom systemet med tidsbegränsade tillstånd behöver unga personer numera genomgå

återkommande tillståndsprövningar, där deras rättsliga ställning kan förändras bara till följd av att de fyllt 18 år under handläggningstiden.

Detta innebär att myndighetsåldern fått en större betydelse. Ett barn som vistats lagligt i Sverige tillsammans med sin familj kan vid en prövning av förlängt uppehållstillstånd bedömas utifrån andra kriterier än de som gällde när det ursprungliga tillståndet beviljades. Övergången till tidsbegränsade tillstånd har därmed inte bara har påverkat tillståndens längd, utan också försvagat sambandet mellan etablerad anknytning till Sverige och rätten till fortsatt uppehållstillstånd. Staten har möjliggjort individens etablering i Sverige, men när den unga sedan fyller 18 år tillmäts denna etablering mindre betydelse. Att en ventil om uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter infördes (och senare begränsades) framstår som ett uttryck för att lagstiftaren själv identifierat att systemet med tidsbegränsade tillstånd skapat nya typer av situationer som den tidigare regleringen inte var utformad för.

Tonårsutvisningarna framstår ytterst som en konsekvens av ett mer restriktivt migrationsrättsligt system med tidsbegränsade tillstånd och begränsade möjligheter till fortsatt uppehållstillstånd. Ju längre unga personer vistas i Sverige med tidsbegränsade tillstånd, desto starkare kan deras faktiska anknytning till landet bli. Samtidigt innebär dagens reglering att en starkare anknytning inte nödvändigtvis motsvaras av ett starkare rättsligt skydd.

Under den tid då permanenta uppehållstillstånd utgjorde huvudregel aktualiserades sällan situationen att unga personer förlorade sin anknytningsgrund under pågående vistelse i Sverige. Situationen för unga vuxna med etablerad anknytning till Sverige framstår dock inte som resultatet av en enskild lagändring, utan av flera samverkande förändringar som tillsammans försvagat möjligheten till fortsatt uppehållstillstånd.

9.4 Fortsatt uppehållstillstånd efter 18-årsdagen?

Barn som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en förälder omfattas under uppväxten av ett regelverk som möjliggör etablering av familje- och privatliv i Sverige, men när den unge fyller 18 år förändras de rättsliga förutsättningarna. Samma familjerelation som tidigare motiverat uppehållstillstånd, prövas i stället inom ramen för restriktivt utformade undantagsbestämmelser.

Mot denna bakgrund får artikel 8 EKMR en central betydelse som en skyddsmekanism. Uppsatsen visar emellertid att skyddets genomslag i svensk rättstillämpning är oklart. MiÖD erkänner att familjeliv kan föreligga mellan unga vuxna och deras föräldrar, men avgörandet ger samtidigt uttryck för en restriktiv förståelse av Europadomstolens praxis och

domstolen integrerar inte den praxislinje som utvecklats för unga vuxna i fortsatt hushållsgemenskap. Utrymmet för fortsatt uppehållstillstånd framstår därför som beroende av hur bedömningen enligt artikel 8 EKMR genomförs i det enskilda fallet. Uppsatsen visar vidare att Europadomstolens praxis ger ett större utrymme att beakta unga vuxnas etablerade familjeliv än vad som fullt ut kommer till uttryck i MIG 2026:2.

9.5 Juridik och politik i migrationsrätten

Arbetet med uppsatsen har aktualiserat frågan om juridikens relation till politik. Reglerna om tidsbegränsade uppehållstillstånd och anhöriginvandring vilar på politiska avvägningar, och de rättsliga bedömningar som aktualiseras i MIG 2026:2 kan inte förstås utan att beakta den politiska utveckling som präglat svensk migrationsrätt sedan 2015. Övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd, begränsningen av ventiler och den politiska prioriteringen av reglerad invandring har förändrat de rättsliga förutsättningarna för unga vuxna med etablerat familjeliv i Sverige. De politiska svårigheterna att finna en lösning på tonårsutvisningarna visar på den spänning som finns i migrationsrätten mellan ambitionen om att ha en restriktiv migrationspolitik och behovet av humanitär och individuell hänsyn.

Domstolen behöver i varje avgörande ta ställning till vilka rättskällor som ska ges tyngd, hur Europadomstolens praxis ska förstås och vilken betydelse olika intressen ska tillmätas. När tillämpningen sker i ett rättsområde som är starkt präglad av politiska prioriteringar och lagstiftningen utformas restriktivt, påverkar det förmodligen även det rättsliga sammanhang inom vilket domstolarna verkar. I ett sådant rättsligt och politiskt klimat finns en risk att skyddsvänliga tolkningsalternativ får mindre genomslag, även när rättskällorna skulle kunna ge utrymme för dem.

Tonårsutvisningarna synliggör därmed även relationen mellan juridik och politik. Rätten framstår inte som frikopplad från samhällsliga och politiska värderingar, utan som ett område där de samverkar. Rätten erbjuder ett visst skydd, men skyddets räckvidd är beroende av hur rättskällorna tolkas och vilka värderingar som präglar tolkningen. Detta gör det angeläget att rättsvetenskapen inte bara granskar vilka slutsatser en domstol når, utan även förklarar hur och varför rättskällorna väljs ut och tillämpas.

9.6 Slutsatser

Fenomenet tonårsutvisningar kan inte enbart förklaras som en oavsiktlig lucka i lagen, utan det behöver ses som en konsekvens av hur det migrationsrättsliga systemet är konstruerat och influerat. Kombinationen av tidsbegränsade uppehållstillstånd, restriktivt utformade undantagsbestämmelser och avsaknaden av en tydlig reglering för övergången mellan barn och vuxen har skapat en situation där unga vuxna med etablerat familjeliv i Sverige riskerar att falla utanför det rättsliga skyddet.

Analysen visar att migrationsrättens kategorisering får långtgående konsekvenser för personer som befinner sig i övergångssituationen mellan barn och vuxen och för deras möjlighet att stanna kvar i det land där de haft rätt att etablera sitt liv. Uppsatsen visar vidare att artikel 8 EKMR har en viktig betydelse som skyddsmekanism i dessa situationer, men att skyddets genomslag är beroende av hur Europadomstolens praxis förstås.

Rättstillämpningen får en särskild betydelse för de unga vuxna som drabbas av tonårsutvisningar. De saknar ofta möjlighet att påverka den lagstiftning de är underkastade, samtidigt som deras individuella intressen ställs mot statens majoritetsintresse. Detta aktualiserar ett särskilt ansvar för prejudikationsanser att tydligt systematisera och redovisa gällande rätt, eftersom deras avgöranden formar det framtida rättsläget vid bedömningen av liknande ärenden.

10 Det aktuella läget för tonårsutvisningar

Efter omfattande medial och politisk kritik meddelade Tidöpartierna i mars 2026 att handläggningen av vissa ärenden kopplade till tonårsutvisningarna tillfälligt skulle pausas i avvaktan på ny lagstiftning.¹¹⁹ Den 10 mars 2026 beslutade Migrationsverket att tills vidare avvakta med att fatta avslagsbeslut i vissa förlängningsärenden som rör unga vuxna. Pausen omfattade dock inte personer med lagakraftvunna utvisningsbeslut, vilket innebär att utvisningar fortsatt kunde verkställas.¹²⁰

Tonårsutvisningarna har därefter varit föremål för omfattande politisk debatt. Oppositionen har bland annat föreslagit en mer långtgående stopplag som även skulle omfatta personer med lagakraftvunna utvisningsbeslut, men fick inte majoritet i riksdagen.¹²¹ I den offentliga debatten har flera möjliga lösningar diskuterats, däribland en särskild ventil för unga vuxna som levt länge i Sverige tillsammans med sina familjer och en höjd åldersgräns från 18 till 21 år för att omfattas av reglerna om anknytning till en förälder. Även frågor om försörjningskrav och möjligheten att fullfölja studier har aktualiserats.

Vid tiden för uppsatsens färdigställande har någon lagändring som slutligt förändrat den nuvarande ordningen inte presenterats, men regeringen har uttryckt en ambition att hitta en lösning.

¹¹⁹ Se Pressträff om nyheter på migrationsområdet, 2026-03-06.

¹²⁰ Se Pressmeddelande, *Migrationsverket avvaktar med beslut för unga vuxna i väntan på ny lagstiftning*.

¹²¹ Se DN, *Stopplag mot tonårsutvisningar röstas ner*.

11 Några avslutande reflektioner

Nu när arbetet med denna uppsats avslutas återkommer frågan om vad som egentligen är rätt. Med hjälp av juridiken har jag förklarat *hur* tonårsutvisningarna uppstår inom ramen för gällande rätt. Om resultatet är rätt, är däremot en fråga som juridiken inte ensam kan besvara.

Uppsatsen har utgått från en rättsdogmatisk metod, men med utgångspunkten att rättsdogmatiken inte är helt neutral eller värderingsfri. Såväl i en uppsats som i överinstans sker ett urval av vilka rättskällor som lyfts fram, tolkas och systematiseras. Föreställningen om juridiken som något objektivt blir svår att upprätthålla när flera tolkningar är möjliga. Arbetet har därmed väckt frågor som sträcker sig bortom fastställandet av gällande rätt. Frågan handlar också om varför rätten utformats på ett visst sätt, vilka intressen den skyddar och vilka människor som omfattas respektive faller utanför dess kategorier. MIG 2026:2 gällde utvisning av en relativt nyanländ äldre ungdom. I andra tonårsutvisningar rör det sig om unga personer som tillbringat stora delar av sin uppväxt i Sverige. Domstolens val att pröva just detta fall, och inte ett typfall, var i sig ett ställningstagande som får konsekvenser för hela kategorin.

Tonårsutvisningar uppstår inte genom avvikelser i rättstillämpningen, utan som en konsekvens av hur regelverket är konstruerat och tillämpas. Att välja en restriktiv praxislinje framför en skyddsvänlig framstår inte bara som ett tekniskt juridiskt val, utan också som ett uttryck för vilka värden och intressen rättsordningen prioriterar. Analysen av MIG 2026:2 visar även att rättstillämpningen rymmer ett tolkningsutrymme som ännu inte är helt tydligt.

Europakonventionens skydd för familje- och privatliv kan fungera som skydd för enskilda mot ingrepp från staten, men rättigheterna är beroende av hur domstolar väljer att tolka och avgränsa dem. När flera legitima intressen kolliderar måste rättsordningen avgöra vilka konsekvenser som ska accepteras. Tonårsutvisningarna illustrerar hur juridiken inte endast reglerar utan också reproducerar vissa politiska och sociala ordningar, bland annat om vilka familjerelationer och former av tillhörighet som anses skyddsvärda inom rättsordningen.

Arbetet med tonårsutvisningarna har visat att juridiken ständigt formas i spänningen mellan rättens regler, politiska värderingar och människors levda verklighet. Frågan som ställdes under utbildningens första föreläsning återkommer i denna sista uppsats utan något enkelt svar. Arbetet med tonårsutvisningarna har dock visat att det blir svårt att reducera frågan om vad som är rätt till vad som är gällande rätt.

Källförteckning

Offentligt tryck

Utredningsbetänkanden

SOU 2006:6 Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.

Propositioner

Prop. 1983/84:144 Om invandrings- och flyktingpolitiken.

Prop. 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv.

Prop. 2004/05:170 Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden.

Prop. 2005/06:72 Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening.

Prop. 2009/10:137 Åtgärder mot familjeseparation inom migrationsområdet.

Prop. 2013/14:216 Särskilt ömmande omständigheter.

Prop. 2013/14:217 Enklare regler om uppehållstillstånd för vissa vårdnadshavare som sammanbor med barn i Sverige.

Prop. 2013/14:248 Genomförande av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.

Prop. 2015/16:18 Nya regler för att öka Europadomstolens effektivitet.

Prop. 2015/16:174 Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.

Prop. 2020/21:191 Ändrade regler i utlänningslagen.

Prop. 2023/24:18 Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl.

Internationella instrument och EU-rätt

Internationella instrument

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), Europarådet, 1950.

FN:s generalförsamlings resolution 217 A (III), Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna, antagen den 10 december 1948.

FN:s generalförsamling, Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR), antagen den 16 december 1966.

FN:s generalförsamling, Konventionen om barnets rättigheter (Barnkonventionen), antagen den 20 november 1989.

Förenta nationerna, Final Act of the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons, A/CONF.2/108/Rev.1, 25 juli 1951.

Förenta nationerna, Final Act of the United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons, A/CONF.2/108/Rev.1, Recommendation B.

EU-rätt

Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd (Skyddsgrundsdirektivet).

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, Europeiska unionen, 2012.

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Riktlinjer för tillämpningen av direktiv 2003/86/EG om rätt till familjeåterförening, COM(2014) 210 final, 3 april 2014.

Övriga internationella källor

Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013).

Rättsfall

Migrationsöverdomstolen

MIG 2007:1, MIG 2007:5, MIG 2007:14, MIG 2007:15, MIG 2007:18, MIG 2007:33, MIG 2008:33, MIG 2009:23, MIG 2009:26, MIG 2009:29, MIG 2009:33, MIG 2010:18, MIG 2011:23, MIG 2011:27, MIG 2012:13, MIG 2012:14, MIG 2013:16, MIG 2014:7, MIG 2014:9, MIG 2015:4, MIG 2015:21, MIG 2016:13, MIG 2018:4, MIG 2018:16, MIG 2018:20 och MIG 2026:2.

Övriga domstolar och förvaltningsmyndigheter

UN 415-01.

Förvaltningsrätten i Luleå, dom 2025-02-11 i mål nr 4228–24.

Europadomstolen

A.A. mot Storbritannien, dom den 20 september 2011, mål nr 800/08.

Abdulaziz, Cabales och Balkandali mot Storbritannien, dom den 28 maj 1985, mål nr 9214/80.

Azerkane mot Nederländerna, dom den 2 juni 2020, mål nr 3138/16.

Berisha mot Schweiz, dom den 30 juli 2013, mål nr 948/12.

B.K. mot Schweiz, dom den 2 maj 2025, mål nr 23265/23.

Boultif mot Schweiz, dom den 2 augusti 2001, mål nr 54273/00.

Bousarra mot Frankrike, dom den 23 december 2010, mål nr 25672/07.

Gül mot Schweiz, dom den 19 februari 1996, mål nr 23218/94.

Handyside mot Förenade kungariket, dom den 7 december 1976, mål nr 5493/72.

K mot Schweiz, dom den 2 maj 2025, mål nr 23265/23.

Khan mot Tyskland, dom den 23 april 2015, mål nr 38030/12.

Kwaky-Nti och Dufie mot Nederländerna, dom den 7 november 2000, mål nr 31519/96.

Marckx mot Belgien, dom den 13 juni 1979, mål nr 6833/74.

Maslov mot Österrike, dom den 23 juni 2008, mål nr 1638/03.

Mugenzi mot Frankrike, dom den 10 juli 2014, mål nr 52701/09.

Nacic m.fl. mot Sverige, dom den 15 maj 2012, mål nr 16567/10.

Sen mot Nederländerna, dom den 21 december 2001, mål nr 31465/96.

Slivenko mot Lettland, dom den 9 oktober 2003, mål nr 48321/99.

V.N. m.fl. mot Sverige, dom den 19 februari 2025, mål nr 42101/23.

Üner mot Nederländerna, dom den 18 oktober 2006, mål nr 46410/99.

EU-domstolen

EU-domstolens dom av den 16 juli 2020, B.M.M. m.fl. mot État belge, förenade målen C-133/19, C-136/19 och C-137/19, EU:C:2020:577.

Litteratur

Agell, Anders, ”Rationalitet och värderingar i rättsvetenskapen – med en excurs om rättsvetenskapen i Sverige”, *Svensk Juristtidning* 2002, s. 243–260.

Asp, Petter, ”Rättsvetenskap och lagstiftningsarbete”, *Svensk Juristtidning* 2002, s. 311–318.

Danielius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis* (5 uppl., 2015).

Fridström, M., *Utlänningslagen (2005:716)*, kommentaren till 5 kap. 3 § (Karnov).

Fridström, M., *Utlänningslagen (2005:716)*, kommentaren till 5 kap. 3 § 5 p. (Karnov).

Jareborg, Nils, ”Rättsdogmatik som vetenskap”, *Svensk Juristtidning* 2004, s. 1–10.

Kleineman, Jan, ”Rättsdogmatisk metod”, i Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära* (2 uppl., 2018), s. 21–46.

Pirooz, Nina, "Möjlighet att göra annan tolkning av Europadomstolens praxis avseende tonårsutvisningarna", *Dagens Juridik*, publicerad 2026-03-03, hämtad 2026-04-19 från <https://www.dagensjuridik.se/opinion/mojligt-gora-annan-tolkning-av-europadomstolens-praxis-avseende-tonarsutvisningarna/>.

Sandersjö, H. & Gerhard, T., *Utlänningslagen* (1 maj 2025, JUNO), kommentaren till 5 kap. 3 §.

Sandesjö, Håkan, *Barnrättsperspektivet i asylprocessen* (2022, JUNO).

Sandgren, Claes, "Är rättsdogmatiken dogmatisk?", *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2005, s. 648–656.

Svensson, Eva-Maria, "De lege interpretata – om behovet av metodologisk reflektion", *Juridisk Publikation*, Jubileumsnummer 2014, s. 211–226.

Trolle Önnerfors, Elsa & Wenander, Henrik, *Att skriva rätt – goda råd för att skriva uppsats i juridik*.

Övrigt material

DN, "Stopplag mot tonårsutvisningar röstas ner" publicerad 2026-03-03. Hämtad 2026-05-25 från <https://www.dn.se/direkt/2026-03-03/stopplag-mot-tonarsutvisningar-rostas-ner/>.

KristerSSon, Ulf, *Pressträff om nyheter på migrationsområdet*, 2026. Hämtad 2026-05-24 från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/03/presstraff-om-nyheter-pa-migrationsområdet/>.

Migrationsverket, "Migrationsverket avvaktar med beslut för unga vuxna i väntan på ny lagstiftning", publicerad 2026-03-10, hämtad 2026-03-28 från <https://www.migrationsverket.se/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2026-03-10-migrationsverket-avvaktar-med-beslut-for-unga-vuxna-i-vantan-pa-ny-lagstiftning.html>.

Migrationsverket, "Migrationsverket avvaktar med beslut för unga vuxna i väntan på ny lagstiftning", pressmeddelande 2026-03-10. Hämtad 2026-05-05 från <https://www.migrationsverket.se/nyhetsarkiv/nyhetsarkiv/2026-03-10-migrationsverket-avvaktar-med-beslut-for-unga-vuxna-i-vantan-pa-ny-lagstiftning.html>.